

Opetusmetsätyöryhmän loppuraportti

Helsinki 2011

Opetusmetsätyöryhmän loppuraportti

Helsinki 2011

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 16.6.2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli 30.9.2011 mennessä

- selvittää Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion omistaminen opetusmetsien käyttöoikeussopimusten tilanne, kuten määrä, pinta-ala, ehdot ja sopimusten kesto;
- selvittää käyttöoikeussopimuksia koskevat säädökset, periaatepäätökset ja vastaavat kannanotot ja
- tehdä selvityksen pohjalta mahdollisuuksien mukaan aiemmat periaatepäätökset huomioiva esitys eri omistajapohjalla toimivien metsäalan oppilaitosten ja Metsähallituksen välillä tehtävien käyttöoikeussopimusten siirtoihin ja uusiin käyttöoikeussopimuksiin liittyvistä periaatteista ja sopimusten mahdollisista korvauserusteista.

Työryhmän tuli huomioida työssään valmisteilla olevan Metsähallituksen organisaatiouudistuksen vaikutukset ja Kansallisen metsäohjelman linjaukset.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin metsäneuvos Marja Kokkonen, maa- ja metsätalousministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi johtaja Mika Tammilehto opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän jäseniksi kutsuttiin ylitarkastaja Hanna-Maria Kahilainen maa- ja metsätalousministeriöstä, ylitarkastaja Tarmo Mykkänen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo valtionvarainministeriöstä, palvelupäällikkö Pekka Perttilä Metsähallituksesta sekä opetusneuvos Tor Lindholm Opetushallituksesta. Työryhmän sihteereiksi kutsuttiin ylimetsänhoitaja Matti Heikurainen maa- ja metsätalousministeriöstä ja hallitusneuvos Tarja Lehtinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän tuli kuulla asiantuntijoina omistajapohjaltaan erilaisten oppilaitosten edustajia sekä tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä työryhmän määräaikaa jatkettiin 16.12.2011 saakka.

Työryhmä kokoontui työnsä kuluessa seitsemän kertaa ja piti yhden kuulemistilaisuuden, johon osallistuivat Helena Koskinen ja Jari Rauhala Tampereen ammattiopistosta, Tommi Anttonen, Pohjois-Karjalan ammattiopistosta, Juha-Pekka Koivusalo Länsi-rannikon koulutus Oy Winnovasta, Tapani Pöykkö Hämeen ammattikorkeakoulusta sekä Keijo Tikka Etelä-Savon ammattiopistosta.

Saatuaan työnsä päätökseen, työryhmä luovuttaa työnsä kunnioittaen maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 15.12.2011.

Marja Kokkonen

Mika Tammilehto

Hanna-Maria Kahilainen

Tarmo Mykkänen

Kirsti Vallinheimo

Pekka Perttilä

Tor Lindholm

Matti Heikurainen

Tarja Lehtinen

Tiivistelmä

Vuosina 1994 -1997 valtion ammatilliset oppilaitokset siirrettiin pääasiassa kunnallisille ylläpitäjille. Yli 300 hehtaaria käsittävät yhtenäiset alueet jäivät valtion omistukseen, mutta kunnallisen ylläpitäjän käyttöön korvauksetta käyttöoikeussopimuksilla. Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla myös yksityisten ammatillisten oppilaitosten käytössä olleet maa- ja vesialueet sekä rakennukset luovutettiin yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille samoilla ehdoilla. Nykyisin kaikkien valtion omistamien opetushallitusten hallintaoikeus on Metsähallituksella käyttöoikeuksien ollessa ammattioppilaitoksilla ja -korkeakouluilla korvauksettomiin käyttöoikeussopimuksiin perustuen. Ensimmäiset opetushallitus sopimukset päättyivät vuoden 2018 lopussa ja suurin osa vuosina 2020 ja 2021.

Tällä hetkellä Metsähallituksella on opetushallitus yhteensä 23 500 hehtaaria ja käyttöoikeussopimuksia 23 eri toimijan kanssa. Opetushallitus hyödyntää yhteensä 28 yksittäistä koulutuksen järjestäjää tai ammattikorkeakoulua. Opetushallitus käytetään monipuolisesti metsäopetuksen ja laajemminkin luonnonvara-alan opetuksen oppimisympäristöinä ja työharjoittelualueina. Vuosien kuluessa opetustavoitteet ovat muuttuneet ja monipuolistuneet ja koneellisen metsien käsittelyn osuus opetuksessa lisääntynyt.

Opetushallituksen hakkuista oppilaitoksille koitunut taloudellinen hyöty on toteutuneiden hakkuumäärien perusteella arvioiden noin 1 milj. euroa vuosittain, kun toiminnasta aiheutuneet kulut on otettu huomioon metsätalouden yleisen kustannustason mukaisena. Opetushallituksen koulutuksen järjestäjille tekemän opetushallituksen tuottoja, kuluja ja nettotulosta koskevan kyselyn perusteella opetushallituksen nettotulos oli vuosina 2008 - 2011 keskimäärin 800 000 euroa. Vuosittaiset ja järjestäjäkohtaiset vaihtelut ovat suuria. Maksulliseksi palvelutoiminnaksi luokiteltavan opetushallituksen käytön tuottoja ja kustannuksia ei oteta huomioon oppilaitosten yksikkökustannusten tai valtionosuuksien laskennassa.

Opetushallitus sopimusten siirto osakeyhtiömuotoisille koulutuksen järjestäjille

Työryhmä arvioi opetushallituksen käyttöoikeussopimusten soveltuvuutta nykyilainsäädäntöön osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjien perustamiseen liittyen.

Työryhmän kannan mukaan omistusmuodon muutoksen vuoksi tehtävät uudet käyttöoikeussopimukset tulee laatia vanhojen sopimusten tapaan vastikkeettomina. Muussa tapauksessa koulutuksen järjestäjät joutuisivat omistusmuodon muutoksen seurauksena muita huonompaan asemaan, mikä olisi opetusta koskevan ilainsäädännön periaatteiden vastaista. Vastikkeettomat sopimukset edellyttävät kuitenkin perustuslain 92 §:n 2 momentin mukaista eduskunnan suostumusta, joka voidaan antaa valtion talousarviossa. Työryhmä pitää tärkeänä, että uudet käyttöoikeussopimukset tehdään mahdollisimman nopeasti vuoden 2012 ensimmäisen lisätalousarvion käsittelyyn liittyen.

Vastikkeetonta sopimuskäytäntöä on mahdollista jatkaa enintään siihen asti, kunnes uusi vastikkeelliseen korvaukseen perustuva opetushallitusjärjestelmä otetaan kaikkien koulutuksen järjestäjien tai ammattikorkeakoulujen osalta käyttöön. Vastaavaan vastikkeellisen käyttöoikeuden menettelyyn on jo siirrytty muiden Metsähallitukselle säädettyjen velvoitteiden, kuten tutkimuksen ja maanpuolustuksen osalta ja käytäntöä on tarkoitus jatkaa Metsähallituksen organisaatiota uudistettaessa. (Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002) 8 §, 16 §:n 3 momentti sekä Metsähallituslaki (1378/2004) 5 §.)

Työryhmän kanta on, että uudet opetushallituksen käyttöoikeussopimukset voidaan tehdä osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjien kanssa myös EU:n kilpailuperiaatteitten estämättä. Tämä johtuu siitä, että EU:n kilpailuperiaatteet koskevat vain taloudellista

toimintaa, ja opetusmetsien käyttö voidaan työryhmän mukaan tulkita ei-taloudelliseksi toiminnaksi.

Työryhmä esittää, että edellä kuvattua menettelyä noudatetaan myös silloin, kun ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen meneillään olevan rakenteellisen kehittämisen yhteydessä muodostuu uusia osakeyhtiömuotoisia järjestäjä/ylläpitäjäorganisaatioita.

Opetusmetsämallin edelleen kehittäminen

Työryhmä kuuli ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen edustajia opetusmetsätoiminnan kehittämistarpeiden selvittämiseksi. Kuulemistilaisuuden mukaan kaikkien uusien toimintamallien lähtökohtana tulisi olla pysyvä opetusmetsä erityisesti alkuvaiheen opetusta varten. Esiin tuotiin myös tarve työharjoitteluun soveltuvien opetuskohteiden joustavasta varaamisesta opetustarpeisiin monivuotisten sopimusten perusteella.

Työryhmän näkemyksen mukaan opetusmetsämallin uudistamisen tavoitteena on turvata koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen metsäopetuksen edellytykset niiden rahoituksellista asemaa heikentämättä sekä korvata Metsähallituksen liiketoiminnalle metsäopetuksen huomioon ottamisesta aiheutuva taloudellinen rasitus täysimääräisesti.

Opetusmetsämallin kehittämisen jatkotyössä tulisi selvittää metsäalan koulutusta järjestävien ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen opetusmetsätarpeet ja selvittää keinot opetusmetsien käytön ja saatavuuden varmistamiseksi eri vaihtoehdoissa. Opetusmetsämallin uudistaminen voi mahdollistaa myös uusien opetusmetsien hankkimisen niille oppilaitoksille, joilla tällä hetkellä on tarpeeseen nähden liian vähän opetusmetsiä. Menettelyn tarvetta ja mahdollisuutta tulisi arvioida myös Metsähallituslain uudistamisen yhteydessä.

Työryhmä ehdottaa opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla toimivan valmisteluryhmän asettamista opetusmetsien toimintamallin vaihtoehtojen ja niihin liittyvien hallinta- ja rahoituskysymysten tarkempaa selvittämistä varten. Valmistelutyö tulisi kytkeä aikataulullisesti käynnissä oleviin ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisprosesseihin.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Nykytilanteen kuvaus	4
2.1	Opetusmetsien tiedot.....	4
2.2	Sovellettava lainsäädäntö.....	5
2.3	Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kehittäminen	12
2.4	Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus.....	14
3	Asiantuntijoiden kuuleminen	17
4	Työryhmän johtopäätökset.....	17

Liitteet

1 Johdanto

Metsäopetusta antavat ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut hyödyntävät opetuksessaan Metsähallituksen hallinnassa olevia opetusmetsiä. Voimassa olevien oppilaitosten ja Metsähallituksen välisten käyttöoikeussopimusten mukaan opetusmetsien käytöstä ei makseta Metsähallitukselle korvausta ja lisäksi koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut saavat käyttöönsä opetusmetsien hakuutulot.

Metsäalan koulutuksen turvaaminen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujärjestelmän rakenteelliset ja muut kehittämistarpeet ja mm. Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö ja sen uudistaminen edellyttävät Metsähallituksen ja koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen välisten opetusmetsien käyttöön liittyvien menettelyiden ja periaatteiden läpikäyntiä.

Kiireellisimmäksi tehtäväksi asetetussa työryhmässä arvioitiin opetusmetsiä koskevien käyttöoikeussopimusten siirtämismahdollisuuden selvittäminen sellaisessa tapauksessa, jossa opetusta antavan organisaation omistuspohja muuttuu yksityisoikeudelliseksi osakeyhtiöksi. Koulutuksen järjestäjien epätietoisuus sopimuksen siirron edellytyksistä on jo aiheuttanut käytännön ongelmia metsäopetuksen järjestämisessä.

Kansallisen metsäohjelman tavoitteena on, että metsäalalle koulutetaan ja alalla toimii työelämän tarpeita vastaavasti osaavaa ja kilpailukykyistä työvoimaa. Kansallisen metsäohjelman mukaan alan koulutustarve ei ole vähentymässä, vaan alalle tarvitaan myös tulevaisuudessa vuosittain 3000–3500 uutta koulutettua henkilöä elinkeinoelämän tarpeisiin. Metsäalan ammatillisen opetuksen kehittäminen ja sen yhtenä osana opetusmetsien aikaisempaa parempi hyödyntäminen ja toimivien oppimisympäristöjen tarjoaminen opetuksen tarpeisiin on tärkeää. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää opetusmetsiä koskevien toimintamallien ajanmukaisuuden tarkistamista.

Nykyiset opetusmetsien käyttöoikeussopimukset ovat voimassa vähintään vuoteen 2018 asti. Metsäalan opetuksen kehittämiselle asetetut tavoitteet edellyttävät kuitenkin opetusmetsämallin uudistamisen huomioon ottamista jo käynnissä olevassa ammatillisen opetuksen ja ammattikorkeakoulujärjestelmän kehitystyössä. Myös Metsähallitus-lain uudistamisen yhteydessä on tarpeen tietää, minkälaisia lainsäädännöllisiä tarpeita opetuksen huomioon ottaminen liiketoiminnassa aiheuttaa.

2 Nykytilan kuvaus

2.1 Opetusmetsien tiedot

Tällä hetkellä Metsähallituksella on hallinnassaan opetusmetsiä yhteensä 23 500 hehtaaria ja käyttöoikeussopimuksia 23 eri toimijan kanssa. Opetusmetsiä hyödyntää yhteensä 28 yksittäistä koulutuksen järjestäjää tai ammattikorkeakoulua.

Opetusmetsiä käytetään monipuolisesti metsäopetuksen ja laajemminkin luonnonvara-alan opetuksen oppimisympäristöinä ja työharjoittelualueina. Koulutuksen järjestäjien/ammattikorkeakoulujen käytössä olevien opetusmetsien koko vaihtelee huomattavasti. Joukossa on opetusta antavia oppilaitoksia, joiden opetusmetsän koko on alle 200 ha ja toisaalta joillain oppilaitoksilla opetusmetsiä on useita tuhansia hehtaareja. Joissain tapauksissa metsäopetusta antavalla oppilaitoksella ei ole käytössään lainkaan omia opetusmetsiä. Opetusmetsien opetuskäytön loppuessa alueet palautetaan Metsähallituksen normaaliin hallintaan.

Opetusmetsät palvelivat alussa painotetusti manuaalisten menetelmien opetusta. Vuosien kuluessa opetustavoitteet ovat muuttuneet ja monipuolistuneet ja runsaasti harjoitusalueita vaativan koneellisen metsien käsittelyn osuus on opetuksessa lisääntynyt. Kehityksen myötä metsäkoneen kuljettajakoulutuksessa tarvittavan harjoitusalueen laajuus on kasvanut huomattavasti ja suurin osa kuljettajakoulutuksesta toteutetaan jo sopimuspohjaisesti muualla kuin alkuperäisissä opetusmetsissä yhteistyössä Metsähallituksen tai muiden suurempien metsänomistajatahojen kanssa. Kehityksen seurauksena joillain oppilaitoksilla on tarvetta aikaisempaa laajempiin opetusmetsiin, ja toisaalla opetusmetsiä on käytettävissä runsaastikin opetustarpeisiin nähden. Joissain tapauksissa oppilaitokset ovat voineet hyödyntää opetusmetsiä myös yleisiin taloudellisiin tarpeisiinsa ilman suora opetustehtäväkytkentää.

Opetushallitus seuraa koulutuksen järjestäjiltä/ylläpitäjiltä vuosittain tehtävällä kyselyllä opetusmaatilojen ja opetusmetsien tuottoja ja kustannuksia. Mainitut erät ovat pääosin maksulliseen palvelutoimintaan kuuluvia ja kirjattavia eriä. Ainoastaan selkeästi opetuksen kuluiksi luettavat kustannukset lasketaan mukaan opetustoiminnan kustannuspohjaan ja oppilaskohtaisten yksikkökustannusten laskentaan sekä sitä kautta valtionavun suuruuden määrittämiseen. Maksullisen palvelutoiminnan (ml. opetusmetsät) tuottoja ja kustannuksia ei siten oteta huomioon oppilaitoskohtaisten yksikkökustannusten ja valtionosuuksien laskennassa.

Vuosien 2008 – 2010 keskimääräinen opetusmetsien tuotto oli oppilaitosten ilmoittamien kustannustietojen mukaan 2 629 000 euroa ja keskimääräinen nettotulos 805 000 euroa. Valtionosuuspohjaan laskettavia opetuksen kustannuksia oli vuosittain keskimäärin noin 300 000 euroa. Nettotulos vaihtelee huomattavasti vuosittain/järjestäjittäin. Jos opetusmetsien tuottamaa hyötyä tarkastellaan metsätalouden keskimääräisten tulojen ja kustannusten perusteella, voidaan opetusmetsien tuottaman taloudellisen tuen määrän arvioida olevan noin 1 milj. euron luokkaa (hakkuumäärä 50 000 m³ x keskimääräinen tulos 20 euroa/m³). Kaikkien opetusmetsien yhteenlaskettu hakkuusuunnite on n 62 000 m³/v, mutta alueiden toteutuneet hakkuut ovat olleet noin 20 % hakkuusuunnitetta pienemmät.

Opetusmetsäsopimukset on tehty yleensä 25 vuodeksi. Ensimmäiset kuusi sopimusta täyttyvät vuoden 2018 lopussa, suurin osa vuosina 2020 ja 2021 ja tuoreimmat sopimukset päättyvät vuosina 2027 ja 2028.

Opetusmetsien käyttöoikeussopimuksia on tehty lähinnä metsäkoneen kuljettajakoulutusta tai muuta metsäalan perustutkinnon koulutusta järjestävien kuntayhtymien kanssa. Osalla metsäalan koulutuksen järjestäjistä on opetusmaatilaa liittyviä metsäalueita käytössään. Maatalousalan oppilaitosten ja koti- ja laitostalousoppilaitosten opetusmaatilat on aikoinaan luovutettu korvauksetta oppilaitoksen ylläpitäjälle koulutustehtävän edellyttämässä laajuudessa.

Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olleet opetusmetsät on vuonna 2008 siirretty Metsähallituksen hallintaan. Tällä hetkellä lähes kaikki valtion omistamat metsäalueet ovat Metsähallituksen hallinnoimia.

Liitteessä 1 on esitetty työryhmän keräämät tutkimusmetsien perustiedot.

2.2 Sovellettava lainsäädäntö

Valtion ammatillisten oppilaitosten käytössä olleen omaisuuden luovuttamista koskeva lainsäädäntö ja sitä koskevat periaatepäätökset ja kannanotot

Vuosina 1994 -1997 valtion ammatilliset oppilaitokset siirrettiin pääasiassa kunnallisille ylläpitäjille. Kunnallistettaessa valtion oppilaitoksia niiden käytössä ollut kiinteä ja irtain omaisuus luovutettiin kunnallisille ylläpitäjille korvauksetta kiinteistöjen luovuttamisesta

vuosina 1995–1997 annettujen lakien nojalla. Valtioneuvosto määritteli kolmena vuotena samansisältöisillä erillisillä periaatepäätöksillä ne ehdot, joita noudatettiin kunakin vuonna kiinteistöjen luovutuksessa kunnille ja kuntayhtymille valtion oppilaitoksia kunnallistettaessa. Viimeisin periaatepäätös tehtiin 15.6.1995.

Periaatepäätöksen mukaan oppilaitosten kiinteistöt ja irtaimisto sekä koulutustehtävän edellyttämässä laajuudessa maatalousalan oppilaitosten ja koti- ja laitostalousoppilaitosten opetusmaatilat luovutettiin kunnallisille ylläpitäjille. Periaatepäätöksen mukaan suuret yli 300 hehtaaria käsittävät yhtenäiset metsäalueet sekä eräät sellaiset alueet, joilla nähtiin olevan erityistä arvoa yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta, jäivät valtion omistukseen. Nämä alueet siirtyivät kuitenkin kunnallisen ylläpitäjän käyttöön korvauksetta käyttöoikeussopimuksilla.

Periaatepäätöksen mukaan metsä- ja puutalousoppilaitosten opetusmetsät jäivät valtion omistukseen ja kunnalliselle ylläpitäjälle annetaan näihin metsiin käyttöoikeus hyväksytyn metsätaloussuunnitelman puitteissa. Valtion omistukseen jäävien metsien hallinnan opetusministeriö luovuttaa metsähallitukselle tai metsäntutkimuslaitokselle. Oppilaitosten hallinnassa olleet erilliset vesialueet ja suojelualueet jäivät valtion omistukseen.

Opetusministeriö on 8.7.1996 kirjeessään Valtion kiinteistölaitokselle korostanut, että oppilaitoksen tulee saada opetusmetsän käyttöoikeus korvauksetta haltijaviranomaisen hyväksymän metsätaloussuunnitelman puitteissa. Käyttöoikeuden on katsottu käsittävän myös sen, että metsistä saatavat tulot tulevat oppilaitoksen ylläpitäjälle. Vastaavasti ylläpitäjälle tulee erilaisia metsään ja sen hoitoon ja käyttöön liittyviä velvoitteita, jotka sen on hoidettava.

Ylläpitojärjestelmän kehittämisessä kunnallistaminen muodostui päävaihtoehdoksi. Eräissä tapauksissa kuitenkin yksityistäminen oli ainoa käytettävissä oleva vaihtoehto koulutustarpeen vaatiman ammatillisen oppilaitoksen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Valtion ammatillisia oppilaitoksia luovutettiin kuudelle yksityiselle yhteisölle tai säätiölle vuosina 1996 ja 1997. Tällöin yksityisille ylläpitäjille luovutettiin oppilaitosten irtain omaisuus. Oppilaitosten kiinteä omaisuus jäi valtiolle ja vuokrattiin yksityisille ylläpitäjille.

Valtion kiinteistölaitos, jonka hallinnassa pääosa yksityisten ammatillisten oppilaitosten kiinteistöistä oli, muuttui liikelaitokseksi vuonna 1999. Valtion perustoimintojen kannalta tarpeelliset käyttöomaisuuskiinteistöt jäivät liikelaitokseksi muuttuvan Valtion kiinteistölaitoksen (Senaatti-kiinteistöt) hallintaan ja muu kiinteä omaisuus sijoitettiin vaihto-omaisuutena perustettuun osakeyhtiömuotoiseen valtion kiinteistökonserniin. Yksityisten ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjä ei voitu lukea Valtion kiinteistölaitoksen käyttöomaisuudeksi, vaan ne olivat realisoitavaksi tarkoitettua vaihto-omaisuutta, joten ne eivät voineet jäädä Valtion kiinteistölaitoksen hallintaan. Tässä yhteydessä käydyissä opetusministeriön ja valtiovarainministeriön välisissä neuvotteluissa päädyttiin esittämään, että opetusministeriössä valmistellaan hallituksen esitys laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta yksityisille ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjille.

Hallituksen esityksen (HE 213/1998) perusteluissa kiinteistöjen luovuttamista myös yksityisille perusteltiin ammatillisten oppilaitosten toiminnan pitkäjänteisyydellä ja suunnitelmallisuudella, joka edellyttää varmuutta siitä, että niiden käytössä on toiminnan kannalta välttämättömät kiinteistöt sekä maa- ja vesialueet. Hallituksen esityksen perusteluissa korostettiin lisäksi, että sekä toimintalainsäädäntö että rahoituslainsäädäntö oli neutraali sen suhteen oliko ylläpitäjä kunta, kuntayhtymä, yksityinen yhteisö tai säätiö. Tarkoituksena oli taata yksityisille ammatillisille oppilaitoksille, joilla oli koulutustehtävästään johtuen käytössään valtion omistamia kiinteistöjä sekä maa- ja vesialueita, tasavertaiset toimintaedellytykset kunnallisten oppilaitosten kanssa.

Valtion kiinteistöasiain neuvottelukunnan 9.10.1998 antamassa lausunnossa puollettiin yksityisten ammatillisten oppilaitosten käytössä olleiden maa- ja vesialueiden sekä rakennusten luovuttamista yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille samoilla ehdoilla, joilla ammatillisia oppilaitoksia on luovutettu vuosina 1994–1997 kunnallisille ylläpitäjille. Lausunnossa todettiin lisäksi, että Harjun koulutilan metsäalueita (ainoa oppilaitos, jolla oli laajoja metsäalueita) ei em. luovutuksissa noudatetun käytännön mukaisesti tulisi luovuttaa omistusoikeuksin, vaan ko. metsäalueet tulisi käyttöoikeus-sopimuksen tekemistä varten siirtää metsäntutkimuslaitoksen tai metsähallituksen hallintaan. Eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille 30.12.1998 annettu laki (1183/1998) tuli voimaan 1.1.1999.

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa ja ammattikorkeakoulujen toimilupaa koskevat säännökset

Ammatillisen koulutuksen järjestäjänä voi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 8 §:n mukaan toimia kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö sekä valtion liikelaitos ja valtio. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Vastaavat säännökset sisältyvät ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin (631/1998).

Ammatillisen koulutuksen tarjonnan valtakunnallinen säätely tapahtuu järjestämisluvalla kautta tapahtuvalla ohjauksella. Opetusministeriön myöntämällä järjestämisluvalla säädellään koulutusaloja ja tutkintoja sekä koulutuksen järjestäjän kokonaisopiskelijamäärää, joka on myös rahoituksen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintansa organisoimisesta ja järjestämisluvalla puitteissa koulutuksen suuntaamisesta alueen koulutustarpeen mukaisesti. Järjestämislupasääntelyn ja rahoitusjärjestelmän kautta vaikutetaan koulutustarjonnan suuntaamiseen työelämän eri alojen tarpeiden mukaisesti ja toisaalta turvataan koulutuksen saatavuus ja vetovoimaisuus maan eri osissa ja eri kieliryhmissä.

Valtioneuvosto voi ammattikorkeakoululain (351/2003) 6 §:n mukaan myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle taikka rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle ammattikorkeakoulun toimiluvan. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja täyttää ammattikorkeakoululle asetettavat laatu- ja muut vaatimukset. Toimiluvassa määrätään ammattikorkeakoulun koulutustehtävä. Koulutustehtävässä määrätään ammattikorkeakoulun toimiala, opetuskieli ja sijaintipaikat.

Ammattikorkeakoululaissa ei ole nimenomaista säännöstä taloudellisen voiton tavoittelemista koskevasta kiellosta. Osakeyhtiömuotoiset koulutuksen järjestäjät tai ammattikorkeakoulut eivät osakeyhtiölain mukaan voi jakaa osinkoa. Osakeyhtiölain (624/2006) 13 luvun 9 §:n mukaan, jos yhtiöllä on kokonaan tai osittain muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajille, yhtiöjärjestykseen on otettava tätä koskeva määräys. Yhtiöjärjestyksiin sisältyy määräys ylijäämän käyttämisestä ammattikorkeakoulun/ ammatillisen koulutuksen kehittämiseen.

Koulutuksen järjestäjät/ammattikorkeakoulut, organisaatiomuodosta riippumatta, hoitavat järjestämisluvalla/toimiluvalla puitteissa julkista tehtävää ja käyttävät tehtävää hoitaessaan julkista valtaa. Ne eivät ole liiketoimintaa harjoittavia yrityksiä silloinkaan, kun ne toimivat yksityisellä pohjalla. Verohallinto on edellyttänyt, että järjestäjän/ylläpitäjän mahdollinen liiketaloudellinen toiminta tulee kirjanpidollisesti eriyttää siten, että verottaja kykenee määrittelemään taloudelliseen toimintaan kohdistuvat verot.

Metsälaki

Metsälain 6 §:ssä säädetään hakkuusta erityiskohteissa. Sen 2 momentin mukaan tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä saadaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla.

Metsähallitusta koskeva lainsäädäntö

Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 1 §:ssä säädetään sen hallinnollisesta asemasta. Sen mukaan Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Luonnonsuojelua koskeissa asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Metsähallitukseen sovelletaan kumottua liikelaitoslakia (1185/2002) ja sen nojalla annettuja säädöksiä, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään (L valtion liikelaitoksista (1062/2010) 21 §).

Liikelaitoksen toimialasta ja tehtävistä säädetään Metsähallituksesta annetussa laissa (1378/2004). Liikelaitos harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa ja suorittaa lisäksi muut sille laitospohjaisessa laissa säädettyt tehtävät. Liikelaitoksen on toimittava liiketaloudellisten periaatteiden sekä eduskunnan sille hyväksymien palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden mukaisesti (Metsähallitukseen sovellettava liikelaitoslaki 2 §).

Metsähallituslain (1378/2004) 5 §:ssä todetaan että, Metsähallituksen toiminnassa otetaan huomioon tutkimuksen, opetuksen, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet. Lain perusteluissa ko. toiminnot määritellään ns. muiksi yhteiskunnallisiksi velvoitteiksi. Pykälässä säädetään sellaisista lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joista aiheutuva taloudellinen rasitus korvattaisiin Metsähallitukselle talousarvioon otettavalla määrärahalla. Tarkoituksena on, että määräraha kattaisi kaiken sen haitan, joka velvoitteiden täyttämisestä Metsähallituksen liiketoiminnalle aiheutuu.

Pykälän perusteluiden mukaan uusina lakiin perustuvina velvoitteina Metsähallituksen tuli ottaa huomioon tutkimuksen ja opetuksen sekä puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen maankäytön tarpeet. Puolustusvoimien maankäytön tarpeet, jotka ovat pykälässä tarkoitettuista maankäytöstä laajin, tarkoittavat lähinnä alueiden käyttöä harjoitus- ja ampuma-alueiksi niihin liittyvine suojavyöhykkeineen sekä kasarmi- ja varikkoalueita. Tutkimuksen ja opetuksen tarpeet liittyisivät lähinnä metsätalouteen ja luonnonsuojeluun sekä riista-, kala- ja porotalouteen. Uusiutuvien luonnonvarojen ohella säännöksen velvoitteilla tarkoitettaisiin geologisen tutkimuksen ja geologisen varannon selvittämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Asiallisesti velvoitteet eivät perustelujen mukaan olisi uusia, sillä Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion alueita on käytetty tutkimus- ja opetustoimintaan jo vanhastaan Metsähallituksen ja toiminnasta vastaavien viranomaisten ja laitosten välisin sopimuksin. Sama periaate koski Metsähallituksen alueiden käyttöä puolustuslaitoksen ja rajavartiolaitoksen tarpeisiin. Koska puolustusvoimilla ei ollut tarvittavia omia alueita eikä omaa maanhallinta- ja hankintaorganisaatiota, Metsähallitus hankki ensisijaisesti puolustusvoimien tarpeisiin maa-alueita noin 1,7 miljoonalla eurolla vuodessa.

Perustelujen mukaan vuosittaisesta maanhankintatavoitteesta sovittiin tulohajauksen yhteydessä puolustushallinnon, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen välillä. Hankittavat alueet jäivät Metsähallituksen liiketoiminnan omaisuudeksi ja niitä käytettiin myös Metsähallituksen liiketoimintaan. Puolustusvoimien ja Metsähallituksen välisessä sopimuksessa on myös sovittu, että puolustusvoimat suorittaa käytössään olevista alueista vuokran, joka on tarkoitettu kattamaan Metsähallituksen liiketoiminnalle asiasta aiheutuvan menetyksen. Puolustusvoimilla olleiden alueiden hallinnansiirron yhteydessä Metsähallitukselle sovittiin puolustusministeriön, valtiovarainministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kesken, että puolustusministeriön menokehystä nostettaisiin vuokraa vastaavasti.

Metsähallituslain 5 §:ssä säädettyihin velvoitteisiin liittyvä korvausperiaate oli uusi ja osa koko esitykseen sisältyvää ristisubventoin purkamista. Korvausperiaatteen tarkoituksena oli lisätä ulkopuolisen käytön taloudellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä parantaa toiminnan läpinäkyvyyttä. Lain perustelujen mukaan 5 §:ssä säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttamiseen liittyviä näkökohtia tuli säännönmukaisesti tarkastella tulos- ja muun omistajaohjauksen yhteydessä. Siltä osin kuin velvoitteet liittyvät muiden kuin varsinaisten ohjaavien ministeriöiden, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön, toimintaan, tarkastelu tulisi suorittaa yhteistyössä heidän kanssaan.

Metsähallituksesta annetussa laissa ja sen perusteluissa metsäopetus rinnastetaan edellä kuvatulla tavalla tutkimuksen, puolustusvoimien ja rajavartioston toimintaan eikä sille luotu erivapauksia. Vanhat korvauksettomat käyttöoikeussopimukset ovat kuitenkin edelleen käytössä sopimusten voimassaoloajan. Tämän jälkeen siirtyminen Metsähallituslain 5 §:n edellyttämään vastikkeelliseen korvauskäytäntöön on viimeistään ajankohtaista.

Puolustusvoimien ja Metsäntutkimuslaitoksen nykyiset sopimukset

Tällä hetkellä voimassa olevan suunnitelman mukaan Metsähallitus hankkii alueita puolustusvoimien tarpeisiin 3,4 milj. eurolla vuodessa ja Puolustusvoimat maksoi v. 2010 käytössään olevista 260 000 hehtaarin suuruista alueista vuokraa 3,1 milj. euroa.

Samoja periaatteita on noudatettu v. 2008 toteutetussa Metsäntutkimuslaitoksen tutkimusmetsien hallinnan siirrossa. Metsäntutkimuslaitos sai tutkimusmetsien hallinnan siirron yhteydessä toimintamäärärahaansa tutkimusmetsien käyttövuokraa vastaavan 856 000 euron lisäyksen vuoden 2008 budjettiin. Tutkimusmetsien käytännön toiminnan siirtyminen Metsähallituksen tehtäväksi vähensi Metsäntutkimuslaitoksen henkilöstöä ja käyttömenoja, mikä otettiin huomioon 400 000 euron toimintamenon vähennyksenä. Muutosten yhteisvaikutuksena toimintamenomomenttia lisättiin siten 456 000 eurolla.

Valtion maaomaisuuden luovutus

Perustuslain (731/1999) 92 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti valtion kiinteää omaisuutta voidaan luovuttaa vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Hallituksen esityksen perusteluissa (HE 1/1998 vp) on todettu, että merkittävät maaomaisuuden luovutukset edellyttävät eduskunnan suostumusta. Samalla on myös todettu, että eduskunnan suostumus voidaan antaa joko talousarviopäätöksessä tai erillisellä päätöksellä.

Hallituksen esityksessä kiinteistövarallisuutta koskevaksi lainsäädännöksi 2002/102 todetaan, että aiemmin voimassa ollut luovutuslaki on mahdollistanut harkinnanvaraisten tukien myöntämisen luovutuksen saajalle ja vuokraajalle, kun maaomaisuuden luovutuksissa ja vuokrauksissa on käytetty käypää alempaa vastiketta tai vuokraa. Käytäntö ja ajattelutapa ovat tässä suhteessa muuttuneet. Lähtökohtaisesti periaate tulisi olla, että luovutusten ja vuokrausten kautta ei hallinnon päätöksiin annettaisi valtion tukea tai avustusta kiinteistövarallisuuden saajille tai maaomaisuuden vuokraajille. Perustuslaissa tarkoitetut hyvän hallinnon periaatteet luovutusten saajien yhdenvertaisessa kohtelussa, toimien läpinäkyvyydessä ja periaatteiden ja menettelyjen selkeydessä on otettu esityksessä huomioon. Lain oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta säännökset vastaavat näin uuden perustuslain periaatteita ja ne ovat johdonmukaisia perustuslaissa ja uudessa valtiovastuulaisissa (688/2001) tehtyjen linjausten kanssa.

Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002) edellyttää, että valtion maaomaisuuden vuokran suuruus päätetään liikeloudellisin perustein.

Erityisen painavasta syystä vuokra voi olla liiketaloudellisin perustein määrättyä vuokraa alempi tai sen perimisestä voidaan luopua (L oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta 8 §).

Hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, että liiketaloudellista vuokraa alemman vuokran periminen tulee kyseeseen vain poikkeustapauksissa, eikä sillä saa esim. korvata normaalia valtionapumenettelyä. Hallituksen esityksen (HE 2002/102) perusteissa todetaan vuokran määrästä, että voimassa olevan luovutuslain mukainen maksuperuste on käypä vuokra. Esityksessä ehdotetaan, että valtion maaomaisuudesta tulee periä liiketaloudellisin perustein määrätty vuokra. Vuokran määrää tulee tarkastella kannattavuusvaatimuksen näkökulmasta. Hallituksen esityksen (HE 2002/102) perusteissa sanotaan, että pykälän 2 momentissa mahdollistettaisiin kuitenkin vuokraaminen liiketaloudellisin perustein määrättyä vuokraa alhaisemmalla vuokralla, jos siihen on yksittäistapauksissa erityisen painava syy. Pelkästään yleishyödylliseen tarkoitukseen vuokraaminen ei kuitenkaan oikeuta vuokraamaan liiketaloudellisin perustein määrättyä vuokraa alemmasta vuokrasta, eikä valtionapua tai siihen rinnastettavia harkinnanvaraiseksi katsottavia avustuksia tulisi antaa vuokran alennuksen muodossa, vaan tällaiset avustukset on myönnettävä erikseen asianomaisten säännösten mukaisesti. Jos valtion kannalta katsotaan tarpeelliseksi vuokrata maaomaisuutta liiketaloudellisin perustein määrättyä vuokraa alemmasta vuokrasta tai luopua vuokran perimisestä, kuten tällä hetkellä esimerkiksi opiskelija-asuntotonttien osalta on menetelty, vuokraaminen tulisi käsitellä eduskunnassa, jolloin samalla voidaan ottaa kantaa vastikkeen määrään ja liikelaitosten osalta tuloutusvaatimukseen. Vuokra-ajan pituuteen ja vuokrantarkistusehtoihin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun vuokrataan liike-taloudellisin perustein määrättyä vuokraa alemmasta vuokrasta. Vuokrauksen ehdot olisi sovittava niin, että vuokran määrän muuttaminen olisi sopimuksen mukaan mahdollista heti, kun erityisiä syitä alemmalle vuokralle ei enää ole olemassa.

Valtion maaomaisuutta saadaan vuokrata, jos vuokraaminen on taloudellisesti kannattavaa tai muuten omaisuuden käytön kannalta tarkoituksenmukaista. Vuokraaminen ei saa vaikeuttaa lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun suojelun ja rauhoituksen toteuttamista (L oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta 7 §). Hallituksen esityksen (HE 2002/102) perusteissa ehdotetaan, että valtion maaomaisuuden vuokrasta tulisi periä liiketaloudellisin perustein määrätty vuokra. Vuokran määrää tulee tarkastella kannattavuusvaatimuksen näkökulmasta. Vuokralla tulee kattaa vähintäänkin vuokrauksesta aiheutuvat kustannukset ja pääomalle asetettava tuottovaade. Kannattavuus-tarkastelussa tulee ottaa huomioon vuokraustoiminnan kannattavuus pidemmällä aika-välillä. Vuokran määrittelyssä on otettava huomioon myös paikkakunnalla vastaavista kohteista perittävä vuokra sekä paikkakunnan kulloinenkin kysyntä- ja kilpailutilanne. Vuokra tulee näin käytännössä vastaamaan käypää vuokratasoa. Maksuperusteen muuttaminen käyvästä vuokrasta liiketaloudellisin perustein tapahtuvaksi yhdenmukaistaa erilaisten vuokrausten maksuperusteita. Liiketaloudellisin perustein tapahtuvaan vuokran määrittelyyn kuuluu alennusten käyttämismahdollisuus päätösvallan käyttäjän harkinnan mukaan, kunhan vuokraaminen tapahtuu kokonaisuudessaan kannattavuusvaatimuksen mukaisesti.

Lain oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002) 16 §:n 3 momentissa sanotaan, että tämä laki ei koske ennen lain voimaantuloa tehtyjä vuokrasopimuksia tai erityisten oikeuksien luovutussopimuksia. Jollei maanvuokralain säännöksistä muuta johdu, sanottuihin sopimuksiin perustuva vuokra on kuitenkin tarkistettava tai muu vastike määrättävä tämän lain säännöksiä vastaavaksi niin pian kuin se sopimuksen ehtojen mukaan voi tapahtua.

EY:n lainsäädäntö ja kilpailuoikeudellinen tarkastelu

EY:n perustamissopimuksessa yrityksen käsitettä ei ole määritelty. Useimmiten viitattu yrityksen määritelmä on tapauksessa Höfner ja Elser, jonka mukaan yrityksen käsite

kattaa kaikki yhteisöt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa riippumatta niiden oikeudellisesta asemasta.

Jako taloudelliseen ja ei-taloudelliseen toimintaan on merkittävä, koska EY:n perustamissopimuksen valtiontuki- ja kilpailusääntöjä sovelletaan vain taloudelliseen toimintaan. Taloudellinen toiminta ymmärretään yhteisöoikeudessa laajasti. Taloudellista toimintaa on EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kaikki tavaroiden ja palveluiden tarjoaminen vapailla markkinoilla. Taloudellista toimintaa ei ole toiminta, jota harjoitetaan valtion erityisvelvoitteiden nojalla.

Koulutukseen ja pakolliseen perussosiaaliturvaan liittyvät järjestelmät eivät myöskään täytä taloudellisen toiminnan määritelmää. EY-tuomioistuin on todennut, ettei jäsenvaltio harjoita taloudellista toimintaa perustaessaan ja ylläpitäessään koulutusjärjestelmää. Yhteisvastuullisuuteen ja yleishyödyllisyyteen perustuvien valtion sosiaaliturvajärjestelmää hoitavien yhteisöjen ei myöskään ole katsottu harjoittavan taloudellista toimintaa. Yhteisön toiminnan sosiaalinen ja yleishyödyllinen luonne ei automaattisesti tarkoita, että tällainen yhteisö harjoittaisi vain ei-taloudellista toimintaa.

EY:n perustamissopimuksen 87 (1) artiklassa määritellään kielletty valtiontuki. Sillä tarkoitetaan tukea, jolla valtion keskus-, alue- tai paikallisviranomaisen tukee tiettyä yritystä tai tuotetta myöntämällä sille julkista tukea muodossa tai toisessa. Valikoivasti myönnetty ja valtion varoista maksetut tuet, jotka voivat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää kilpailua, ovat kiellettyjä.

Komissio ja yhteisöjen tuomioistuin ovat tulkinneet tuen käsitettä hyvin väljästi. Rauhoituksen ei tarvitse olla suoraa kassavirtaa yhtiölle, vaan myös muunlaiset rahoitusjärjestelyt voidaan katsoa valtiontueksi. Tuki voi olla suora tai epäsuora tuki, esimerkiksi yrityksen taloudellista rasitetta keventävä toimenpide kuten laina, takaus, korko-tuki, avustus tai verohelpotus. Rahoituksen määrittely valtiontueksi on suoritettava aina tapauskohtaisesti. Valtiontuen määritelmän mukaan tuki "suosii jotakin yritystä tai toimialaa". Tukea voi saada sekä yksityinen että julkinen yritys tai yhteisö tai esimerkiksi julkishallintoon kuuluva elin, joka harjoittaa taloudellista toimintaa.

Tuen katsominen kielletyksi valtiontueksi edellyttää neljän kriteerin täyttymistä. Valtiontuen tulee olla myönnetty julkisista varoista, tuen pitää olla valikoiva, tuen pitää vääristää kilpailua ja tuen pitää vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Ey tuomioistuin on katsonut julkisen koulutusjärjestelmän ylläpitämisen valtiolle kuuluvaksi koulutuspoliittiseksi velvollisuudeksi, eikä valtio esimerkiksi ylläpitäessään yliopistoja harjoita taloudellista etua tavoittelevaa toimintaa.

Taloudellisen toiminnan käsite

Lähtökohtaisesti julkisista varoista tapahtuva peruskoulutusjärjestelmän turvaaminen ei ole valtiontukea. Osakeyhtiö harjoittaa lähtökohtaisesti taloudellista toimintaa. Keskeinen kriteeri on tarjotaanko samaa palvelua markkinoilla myös muiden toimijoiden toimesta. Osakeyhtiön toimiessa koulutusyksikkönä on sen yhtiöjärjestyksessä lauseke, että se ei saa toiminnallaan tuottaa taloudellista voittoa. Arviointi siitä, että onko toiminta taloudellista, on tehtävä tapauskohtaisesti.

Jos toimija harjoittaa sekä taloudellista että ei-taloudellista toimintaa, po. toiminnat olisi hyvä eriyttää kirjanpidollisesti toisistaan, jotta mahdolliseen ei-taloudelliseen toimintaan julkisista varoista myönnettävä tuki ei valu taloudellisen toiminnan tukemiseen ja siten vääristä kilpailua.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan koulutusta ei saa järjestää voiton tavoittelemiseksi. Osakeyhtiömuotoiset koulutuksen järjestäjät eivät voi jakaa osinkoa. Osakeyhtiölain (624/2006) 13 luvun 9 §:n mukaan, jos yhtiöllä on kokonaan tai osittain muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajille, yhtiöjärjestykseen on otettava tätä koskeva määräys.

Kilpailuneutraliteetti

Kilpailuneutraliteetin toteutumisen edellytyksenä on, että viranomainen ei aseta markkinoilla toimivia omia organisaatioitaan erilaiseen asemaan muihin samoilla markkinoilla toimiviin nähden. Korjatun puun myynti markkinoille on tapahduttava markkinahintaan, jotta markkinoiden toimintaa ei vääristetä.

Opiskelijatöiden hinnoittelu

Kun opiskelijatöistä peritään maksuja, hintojen tulisi vastata mahdollisimman pitkälle käypiä markkinahintoja, sillä alle käypien markkinahintojen hinnoitellut hyödykkeet aiheuttavat usein kilpailuvuonoutumia. Hinnoittelussa voidaan kuitenkin ottaa huomioon opiskelijatöiden luonne, usein alempi laatutaso, pidemmät toimitusajat ja koulutusvaiheesta johtuva työn suorittajien vähäisempi ammattitaito.

Kilpailua vääristävästä ristiinsubventiosta ei ole kyse silloin, kun kilpailulle avoimesta toiminnasta saaduilla tuloilla rahoitetaan julkisen sektorin sellaisia toimintoja, joissa ei ole kilpailua. Kilpailuvääristymä sen sijaan syntyy, jos julkinen talous laajentaa toimintaansa maksulliseen palvelutoimintaan siten, että se käyttää tähän verovarvoja tai vyöryttää liiketoimintansa kustannuksia kilpailulta suojattuun lakisääteiseen tai muuhun toimintaan. Kilpailuvääristymistä on kysymys myös silloin, kun julkinen talous hinnoittelee avoimessa kilpailutilanteessa tuottamansa hyödykkeet alle todellisten tuotantokustannusten ja ilman sijoitetun pääoman tuottovaatimusta.

Kilpailuvääristymien estämiseksi koulutuslaitosten tulisi hinnoitella kilpailulle avoimilla markkinoilla tarjoamansa tuotteet tai palvelut liiketaloudellisesti kannattaviksi. Hyödykkeiden hinnoilla tulisi kattaa niiden tuottamisesta aiheutuneet keskimääräiset kokonaiskustannukset ja kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Hinnoilla olisi siten katettava siten paitsi suorat kustannukset myös maksullisesta hyödyketuotannosta aiheutuva osuus poistoista ja koroista sekä muista toimijan yhteisistä ja yleisistä kustannuksista liiketaloudellisesti perustellulla tavalla laskettuna. Edellä mainittujen kustannusten jakamisessa olisi käytettävä liikekirjanpitoasettelun hengen mukaisia objektiivisia perusteita, kuten hyödykkeiden määriä, ajan ja työvoiman käyttöä, käytön intensiivisyyttä.

Suositus opiskelijatöiden ja koulutuslaitosten tuottamien muiden hyödykkeiden hinnoittelusta annettiin 15.10.1998. Sen allekirjoittivat opetusministeriö, Kilpailuvirasto, Suomen Kuntaliitto ja Suomen Yrittäjät ry. Ohjeiden uudistaminen on vireillä. Asiasta on käyty neuvotteluja Suomen Yrittäjät ry:n ja opetus- ja kulttuuriministeriön kesken.

2.3 Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kehittäminen

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkko/ ammattikorkeakouluverkko

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamisen vauhdittamishankkeen tavoitteena on ammatillisen koulutuksen järjestäjien palvelukykyyn ja järjestämisedellytysten parantaminen rakenteellisen kehittämisen kautta. Tavoitteena on muodostaa etupäässä alueellisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja, joiden toiminta kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen palvelut, kehittämistoiminnot ja opetusyksiköt.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien määrä on vauhdittamishankkeen aikana vähentynyt vuoden 2006 alun 234 järjestäjästä vuoden 2011 alun 198 järjestäjään. Vuoden 2011 alussa sekä ammatillisen perus- että lisäkoulutuksen luvan omaavia järjestäjiä on yhteensä 125, joista 11 kuntaa, 38 kuntayhtymää, 75 yksityistä yhteisöä tai säätiötä ja valtio. Vuoden 2006 alussa järjestäjiä oli 156.

Opetushallinnon alalla on Suomessa 25 ammattikorkeakoulua. Ammattikorkeakouluista yhden kunnan ylläpitämiä on 4, kuntayhtymän ylläpitämiä 7, osakeyhtiön ylläpitämiä 13

ja säätiön ylläpitämiä 1. Näiden lisäksi maassamme toimii Poliisiammattikorkeakoulu ja Högskolan på Åland.

Hallitusohjelma ja kehittämissuunnitelma

Hallitusohjelma sisältää kannanoton, jonka mukaan ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatketaan hallituskaudella. Hallitusohjelman mukaan oppilaitosverkkoa sopeutetaan väestökehitykseen koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa turvaten.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistamisen ja rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelman vuoden 2012 aikana. Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen palvelukyvyyn vahvistaminen edellyttää tulevaisuudessa laaja-alaisia ja koordinoituja toimenpiteitä. Niiden tavoitteena on vahvistaa koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua, lisätä palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja työelämävastaavuutta sekä varmistaa elinikäistä oppimista tukevien työelämän ja yksilöiden tarpeisiin vastaavien koulutus- ja kehittämisspalveluiden saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Koulutuspalvelujen tuottamisen kustannustehokkuutta parannetaan sen ohella, että järjestäjäverkon rakenteita edelleen vahvistetaan.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus- ja säädösohjausta uudistetaan vuoden 2014 alusta vauhdittamaan ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista ja toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskeva lainsäädäntö muutetaan ammattikorkeakoulujen osalta niin, että rahoituksen määräytymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteinen toiminta laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta korostaen.

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan miten ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muuttuminen toteutetaan. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistetaan korostaen toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamisympäristöiksi. Jokaisessa maakunnassa toimii yksi tai useampi korkeakoulu. Korkeakoulutuksen laadun parantamiseksi ja toisen asteen koulutuksen alueellisen kattavuuden turvaamiseksi edistetään oppilaitos- ja korkeakoulurajat ylittävää tilojen, tuki-palvelujen ja resurssien yhteiskäyttöä. Ammattikorkeakoululaitoksen uudistamista koskeva prosessi on käynnistynyt kuluvana syksynä.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011-2016 metsätalouden aloittajatavoitteisiin esitetään jonkin verran lisäystä. Esitetyllä tarjonnan määrällä halutaan turvata jatkossakin hyvä metsänhoito- ja puunkorjuuosaaminen sekä alan kehitys.

Hallitusohjelman mukaan koulutuksen valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta, jolloin järjestelmää yksinkertaistetaan, selkeytetään ja sen kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukainen uudistaminen käynnistetään vuonna 2012, kun kuntarakenteen uudistamista koskevat linjaukset ovat tiedossa. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kehittäminen, ja siinä yhteydessä tehtävät ratkaisut on tarkoituksenmukaista kytkeä tähän laajempaan prosessiin.

Työssäoppiminen ja harjoittelu osana metsäopetusta

Työelämäyhteistyö on olennainen osa ammatillisesti suuntautunutta koulutusta. Ammatillisessa koulutuksessa työssäoppiminen on pakollinen osa kaikkia ammatillisia perustutkintoja. Kaikki ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat saavat perustiedot yrittäjyydestä. Korkeakouluissa harjoittelu on osa tutkintojen sisältöä ja työelämää palvelevien opinnäytetöiden tekeminen on yleistä. Koulutuksen sisältöjen ajantasaisuus

ja opiskelijoiden työurien hahmottuminen ja työllistyminen edellyttävät työelämäyhteyksien tiivistämistä edelleen.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteet uudistetaan vahvistamaan työelämän pelisääntöjen tuntemusta ja yhteiskunnallista vaikuttamista koskevaa osaamista. Työpaikkaohjaajien koulutuksen sisältöjä kehitetään valtakunnallisesti niin, että ne palvelevat laajasti eri koulutusasteiden työssäoppimista ja työharjoittelua ja ammatillisen osaamisen arviointia. Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen työelämäyhteyksien parantaminen otetaan huomioon myös tutkinto- ja rahoitusjärjestelmiä uudistettaessa.

Ammatillisten tutkintojen metsäopetuksesta noin 80 % tapahtuu opetusmetsässä. Opetusmetsässä opitaan kaikki metsätalouden työläjit sekä muun muassa työmaiden suunnitteluun ja metsien monimuotoisuuteen liittyvät asiat. Omassa hallinnassa oleva opetusmetsä helpottaa suuresti opetustyömaiden järjestelyä. Työturvallisuuden takia tarvitaan suurehkoja hakkuualueita, joilla työpisteiden väliset alueet pitää erikseen käsitellä opetuksen päätyttyä. Opetuskohteilla on myös hyvin vaikea etukäteen arvioida työn etenemistä ja kohteet jäävät yleensä kesken opetusjakson päätyttyä.

Työssäoppiminen oikeissa työpaikoissa on keskeinen osa metsätalouden perustutkinto-opiskelussa. Opiskelijoiden on vähäisen työkokemuksen takia usein vaikea saada koulun ulkopuolisia töitä. Opetusmetsässä työssäoppiminen voidaan tehdä todellista vastaavissa olosuhteissa. Opetusmetsän tarjoama työssäoppimismahdollisuus on tärkeä myös erityisopiskelijoille.

Metsätalousinsinöörien koulutuksessa opetusmetsä on jokapäiväisessä käytössä ympäri vuoden. Opetusmetsässä opitaan käytännössä koko metsätalouden työtehtävien kirjo. Myös luontomatkailun ja metsien monikäytön opetuksessa opetusmetsä on keskeinen oppimisympäristö. Koska opetusmetsä on omassa hallinnassa, useat harjoitukset toteutetaan kokonaisvaltaisina prosesseina alusta loppuun asti. Esimerkiksi puunhankinnassa aloitetaan sopivien hakkuukohteiden hausta ja suunnittelusta ja edetään hakkuun käytännön toteutukseen. Käytännön toteutuksen jälkeen pystytään vielä helposti arvioimaan miten harjoituksessa onnistuttiin. Noin 50 % opiskelijan työajasta kuluu opetusmetsässä tai siihen liittyvissä harjoituksissa.

Opetusmetsä on joustava ja monipuolinen oppimisympäristö. Sen avulla taataan sekä toisen asteen että ammattikorkeakoulun metsäopetuksessa tutkintojen tavoitteiden mukainen, työelämälähtöinen opetustoiminta. Esim. HAMKin opiskelijapalautteessa metsätalouden koulutusohjelma on saanut hyvän arvosanan juuri opiskelun käytännönläheisyydestä. Käytännönläheinen opetus näkyy myös työnantajilta saadusta hyvästä palautteesta. Evolta valmistuneet ovat sijoittuneet hyvin metsänhoitoyhdistyskenttään sekä puunhankintatehtäviin, joissa tarvitaan monipuolisia käytännön ammattilaisia.

2.4 Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää, mutta se kattaa myös yksityiset koulutuksen järjestäjät ja kuntayhtymät. Rahoitusta ei ole ”korvamerkitty”, vaan valtionosuuden saaja päättää rahoituksen käytöstä.

Opetus- ja kulttuuritoimen kustannusten rahoitukseen osallistuvat kunnat ja valtio yhdessä. Kuntien asukasperusteinen rahoitusosuus saadaan laskemalla yhteen kuntien, kuntayhtymien, yksityisten ja valtion järjestämän lukiokoulutuksen, oppilaitosmuotoisen ja oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen valtionosuuden perusteista lasketut, kunnan rahoitusosuutta vastaavat osuudet ja jakamalla saatu euromäärä maan asukasmäärällä.

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin vuonna 2011 on 58,11 prosenttia kunnan rahoitusosuuteen kuuluvista valtionosuusperusteista. Vuodelle 2011 laskettu kunnan rahoitusosuus on 347,53 euroa/asukas. Uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 50 prosenttia mainittujen tehtävien laskennallisista kustannuksista (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 55 §). Kuntayhtymä ja yksityinen koulutuksen järjestäjä saavat valtiolta rahoituksena valtionosuuden perusteen (opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan tulo) kokonaisuudessaan.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksenperusteina käytettävät keskimääräiset yksikköhinnat. Ammatillisen peruskoulutuksen vuoden 2011 keskimääräinen yksikköhinta on 10 624 euroa/opiskelija (v. 2012 11 131 euroa) Ammattikorkeakoulujen vuoden 2011 keskimääräinen yksikköhinta on 7 682 euroa/opiskelija (v. 2012 8 081 euroa). Keskimääräiset yksikköhinnat perustuvat ao. koulutusmuodon joka neljäs vuosi laskettaviin keskimääräisiin valtakunnallisiin toteutuneisiin käyttökustannuksiin. Ns. väli vuosina keskimääräisessä yksikköhinnassa otetaan huomioon kustannustason muutos ja mahdolliset toiminnan laadun ja laajuuden muutokset.

Vuoden 2011 yksikköhinnat on laskettu korottamalla vuoden 2010 yksikköhintoja kustannustason arvioitua nousua vastaavasti indeksillä 1,6 %. Vuoden 2011 yksikköhinnat perustuvat vuoden 2005 toteutuneisiin kustannuksiin.

Käyttökustannuksiin ei lasketa (RahL 1705/2009, 31 §):

- perustamishankkeesta eikä maa-alueen hankkimisesta tai vuokraamisesta aiheutuneita kustannuksia;
- opiskelijoiden koulumatkojen kuljetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia
- tavarain ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa
- lainojen hoitokustannuksia eikä laskennallisia korkoja
- poistoja ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja lukuun ottamatta
- kustannuksia, joihin myönnetään erikseen lakiin perustuvaa valtionrahoitusta
- maksuja toiminnan järjestäjille, jos maksujen perusteena olevasta toiminnasta toiminnan järjestäjille aiheutuvat kustannukset otetaan huomioon yksikköhintoja laskettaessa
- maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia
- muita kuin välittömästi koulutuksen järjestämisestä aiheutuneita hallintokustannuksia.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien perusrahoitus muodostuu rahoituksen perusteena olevien opiskelijoiden ja laskennallisten yksikköhintojen tulosta. Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus perustuu koulutuksen järjestäjien tilastointiajankohtina ilmoittamiin opiskelijamääriin, ammattikorkeakoulun osalta laskennallisiin opiskelijamääriin ja opetus- ja kulttuuriministeriön määräämiin yksikköhintoihin.

Yksikköhinnat lasketaan periaatteiltaan yhdenmukaisesti kunnille, kuntayhtymille ja yksityisille koulutuksen järjestäjille/ylläpitäjille. Yksityisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintoja korotetaan siten, että korotus vastaa yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta. Yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Yksikköhinnoissa otetaan huomioon erilaiset palveluiden kustannuksiin vaikuttavat olosuhteet - ja muut tekijät (koulutuksen kalleus, erityisopetus). Ammattikorkeakoulun yksikköhinta muodostuu laskennallisen opiskelijamäärän ja ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen määrän mukaan määrättävistä osuuksista siten, että opiskelijamäärän osuus on 70 prosenttia ja tutkintojen määrän osuus 30 prosenttia. Osa kummankin koulutusmuodon rahoituksesta määräytyy toiminnan tuloksellisuuden perusteella.

Ammatillisessa koulutuksessa varainhoitovuoden ennakollinen rahoitus määräytyy edellisvuoden opiskelijamäärän (opiskelijamäärä x yksikköhinta) perusteella. Lopullinen tarkistettu rahoitus määräytyy varainhoitovuoden tilastointipäivien toteutuneiden opiskelijamäärien mukaan, mikäli järjestämisluvan enimmäisopiskelijamäärää ei ylity. Ammattikorkeakoulujen rahoitus perustuu laskennallisiin opiskelijamääriin.

Ammatillinen lisäkoulutus ja oppisopimuskoulutus

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus määräytyy opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien opiskelijatyövuosien määrän ja opiskelijatyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Suorite- ja yksikköhintapäätökset tehdään valtion talousarvion rajoissa.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta. Ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat opiskelijatyövuotta kohden lasketaan ammatillisen koulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan eri hintaryhmiin kuuluvassa koulutuksessa, tuloksellisuuden perusteella ja erityisopetuksessa. Ammatillisen lisäkoulutuksen valtionosuuden prosentit ovat omaehtoisen koulutuksen osalta 85,60 prosenttia ja henkilöstökoulutuksen osalta 47,23 prosenttia.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta on kaikille koulutuksen järjestäjille sama ja se määräytyy ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vuosittain oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhinnat valtion talousarvion rajoissa.

Valtion vuoden 2011 talousarvio

Oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus; laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä x yksikköhinta) noin 1 596 milj. euroa, josta kuntien rahoitusosuus noin 929 milj. euroa.

Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatillinen peruskoulutus; (opiskelija x yksikköhinta) noin 108 milj. euroa, josta kuntien rahoitusosuus on noin 63 milj. euroa.

Oppilaitosmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus; valtionosuus käyttökustannuksiin noin 141 milj. euroa (ei kunnan rahoitusosuutta)

Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatillinen lisäkoulutus; noin 90 milj. euroa (ei kunnan rahoitusosuutta)

Ammattikorkeakoulut; (laskennallinen opiskelijamäärä x yksikköhinta) noin 897 milj. euroa, josta kuntien rahoitusosuus noin 512 milj. euroa.

Rahoitusta koskeva lainsäädäntö

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009)
VNA opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1766/2009)
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009)
VNA kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1732/2009)

3 Asiantuntijoiden kuuleminen

Uusien opetusmetsien käyttöoikeussopimusten periaatteitten ja sopimusten korvauserusteitten hahmottamista varten opetusmetsätyöryhmä kuuli oppilaitosten asiantuntijoita työryhmän järjestämässä kuulemistilaisuudessa. Saadun palautteen perusteella nykyinen metsäopetuksen toimintamalli nähtiin edelleen toimivana, mutta myös mallin kehittämiseen nähtiin tarvetta.

Opetuksen olosuhteet eivät kuulemistilaisuuden mukaan saa muuttua sen mukaan, mikä on opetuksen antajan organisaatiomuoto tai omistuspohja. Kukin opetusta antava organisaatio on virallisesti valittu opetuksen järjestäjäksi hoitamaan lailla määrättyä julkista opetustehtävää.

Opetusmetsämallin kehittämisen lähtökohtana tulisi kuulemistilaisuuden mukaan olla:

- koulutustarpeen mukaisen oppimisympäristön turvaaminen metsäopetuksessa
- opetusmetsien taloudellisen merkityksen huomioon ottaminen
- ammattikorkeakoulujen opetus- ja tutkimustehtävän huomioon ottaminen
- järjestelmän läpinäkyvyys ja
- yhdenvertaisuus eri toimijoille omistusmuodosta huolimatta.

Kuulemistilaisuuden loppukeskustelussa todettiin, että kaikkien mallien lähtökohtana tulisi olla pysyvä opetusmetsä erityisesti alkuvaiheen opetusta varten. Esiin tuotiin myös tarve työharjoitteluun soveltuvien opetuskohdeiden joustavasta varaamisesta opetustarpeisiin monivuotisten sopimusten perusteella. Kyseessä olisi uusi sopimustyyppi alkuopetuksen oppimisympäristön ja loppuvaiheen urakkapohjaisen työharjoittelun välillä. Vaihtuva harjoittelukohteiden varanto turvaisi opetuksen jatkuvuuden poikkeuksellisissa markkinatilanteissa tai sääolosuhteissa. Myös opetusmetsien laajentamiseen nähtiin tarvetta eräillä oppilaitoksilla.

4 Työryhmän johtopäätökset

Sopimusten siirto osakeyhtiömuotoisille koulutuksen järjestäjäorganisaatioille ja ammattikorkeakouluille

Jotta metsäalan koulutuksen toimintaedellytykset voidaan turvata niissä yksiköissä, joilla ei ole tällä hetkellä voimassa olevia käyttöoikeussopimuksia (Etelä-Savon koulutuskeskus Oy, Länsirannikon koulutuskeskus Oy), pitää työryhmä välttämättömänä käyttöoikeussopimusten mahdollisimman pikaista laatimista po. ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Koulutuksen järjestäjän organisaatiomuodon muuttaminen osakeyhtiöksi merkitsee juridisesti uuden sopimusosapuolen syntymistä, minkä perusteella työryhmä on arvioinut opetusmetsäsopimusten yhteensopivuuden nykyisen lainsäädännön suhteen.

Luovutuslain (973/2002) 10 §:n mukaan erityisen oikeuden myöntämisestä päättää se, jonka hallinnassa kiinteistövarallisuus on eli tässä tapauksessa Metsähallitus. Työryhmän näkemyksen mukaan Metsähallitus ei kuitenkaan voi siirtää osakeyhtiöille nykyisiä käyttöoikeussopimuksia sellaisenaan, koska luovutuslain 16 §:n 3 momentin ja lain perusteluiden mukaisesti vanhat vastikkeettomat sopimukset tulee muuttaa luovutuslain mukaisiksi heti, kun siihen on mahdollisuus. Sopimusosapuolen vaihtuminen edellyttää siten uuden sopimuksen laatimista. Toisaalta toimijat uusien osakeyhtiöiden takana ovat samat ja toiminta jatkuu samoissa opetusyksiköissä, joten myöskään merkittäviin sopimuksen sisältöä koskeviin muutoksiin ei ole perustetta. Uudet sopimukset on tarkoituksenmukaista tehdä enintään vanhan sopimuksen voimassaolopäivään asti voimassa oleviksi. Menettelyä voidaan jatkaa kuitenkin

enintään siihen asti, kunnes uusi opetusmetsäjärjestelmä otetaan kaikkien koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen osalta käyttöön.

Työryhmän kanta on, että osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävät uudet käyttöoikeussopimukset tulee edelleen tehdä vastikkeettomiksi. Perusteena on opetusta koskevan lainsäädännön keskeinen periaate oppilaitosten yhdenvertaisesta kohtelusta koulutuksen antajan organisaatiomuodosta riippumatta (esim. laki eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille (1183/1998) ja siihen liittyvät valtioneuvoston periaatepäätökset). Jos uusien osakeyhtiöiden hinnoittelussa ryhdyttäisiin noudattamaan luovutuslain yleisperiaatetta liiketaloudellisin perustein määräytyvästä vastikkeesta, joutuisivat osakeyhtiöt omistusmuotonsa vuoksi muita koulutuksen järjestäjiä huonompaan asemaan.

Vastikkeettomat käyttöoikeussopimukset tulee saattaa eduskunnan käsiteltäväksi. Perustuslain 92 § 2 momentin mukaan valtion kiinteää omaisuutta voidaan luovuttaa vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Eduskunnan suostumus voidaan käsitellä esimerkiksi budjettiin käsittelyn yhteydessä. Luovutuslain perusteluissa todetaan, että jos valtion kannalta katsotaan tarpeelliseksi vuokrata maaomaisuutta liiketaloudellisin perustein määräytyvää vuokraa alemmasta vuokrasta tai luopua vuokran perimisestä, vuokraaminen tulisi käsitellä eduskunnassa, jolloin samalla voidaan ottaa kantaa vastikkeen määrään ja liikelaitosten osalta tuloutusvaatimukseen.

Työryhmä pitää tärkeänä, että uudet käyttöoikeussopimukset tehdään mahdollisimman nopeasti. Aikaisintaan tämä on mahdollista eduskunnan käsiteltävä vuoden 2012 ensimmäisen lisätalousarvion. Metsähallitusta koskevassa luvussa 30.63 tulisi kuvata suostumuksen tarkka sisältö ja rajaus tiedossa oleviin osakeyhtiömuotoisiin koulutuksen järjestäjiin sekä se, ettei menettelyllä ole vaikutusta Metsähallituksen euromääräisen tuloutuksen suuruuteen.

Työryhmän kanta on, että uudet opetusmetsien käyttöoikeussopimukset voidaan tehdä osakeyhtiömuotoisten koulutuksen järjestäjien kanssa myös EU:n kilpailuperiaatteitten estämättä. Tämä johtuu siitä, että EU:n kilpailuperiaatteet koskevat vain taloudellista toimintaa, ja opetusmetsien käyttö voidaan työryhmän mukaan tulkita ei-taloudelliseksi toiminnaksi seuraavin perustein:

- EY-tuomioistuin on päätöksissään todennut, ettei jäsenvaltio harjoita taloudellista toimintaa perustaessaan ja ylläpitäessään koulutusjärjestelmää
- ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 9 §:n mukaan koulutusta ei saa järjestää voiton tavoittelemiseksi, eivätkä osakeyhtiömuotoiset koulutuksen järjestäjät ole voittoa tavoittelevia osakeyhtiöitä
- koulutusta järjestävien osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksissä on osakeyhtiölain mukainen määräys kertyneen ylijäämän käyttämisestä ammattikorkeakoulun/ ammatillisen koulutuksen kehittämiseen, jolloin ne täyttävät voittoa tavoittelemattoman yhtiön tunnusmerkin, eivätkä voi jakaa osinkoja.
- opetusta antavat osakeyhtiöt rinnastetaan tehtävässään kunnallisiin oppilaitoksiin (mm. laki eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle 1183/1998).

Mikäli ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen yhteydessä muodostuu uusia osakeyhtiömuotoisia järjestäjä/ylläpitäjäorganisaatioita, tulee myös niiden osalta menetellä edellä kuvatulla tavalla. Ammattikorkeakoulujen osalta menettely voi kuitenkin olla voimassa enintään siihen saakka, kunnes ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirretään kokonaan valtiolle.

Opetusmetsämallin edelleen kehittäminen

Opetus- ja havaintometsien merkitys on muuttunut metsäalan opetuksen painopisteen siirtyessä yhä enemmän suuria harjoittelualueita vaativan koneellisen puunkorjuun opetukseen. Kehityksen seurauksena kaikilla oppilaitoksilla ei ole käytössään opetusmetsiä tarpeitaan vastaavasti. Joillakin yksiköillä on historiallisen kehityksen tuloksena opetuksen kannalta riittävästi tai jopa runsaasti käytössään opetusmetsiä, ja joillakin yksiköillä opetusmetsät ovat hankalasti tavoitettavissa, tai ne puuttuvat kokonaan. Opetusmetsien tarjoamat palvelut eivät siten enää kaikilta osin vastaa nykyisiä metsäopetuksen tarpeita, eivätkä kaikki koulutuksen järjestäjät ja ammattikorkeakoulut ole opetusmetsien tarjoaman palvelun suhteen yhdenvertaisessa asemassa. Tulevassa tarkastelussa on otettava huomioon myös se, että opetusmetsätarpeeseen vaikuttaa koulutuksen järjestäjän ja ammattikorkeakoulun koulutustehtävä.

Työryhmän näkemyksen mukaan opetusmetsämallin uudistamisen tavoitteena on:

- turvata koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen metsäopetuksen edellytykset niiden rahoituksellista asemaa heikentämättä
- korvata Metsähallituksen liiketoiminnalle metsäopetuksen huomioon ottamisesta aiheutuva taloudellinen rasitus täysimääräisesti.

Opetusmetsätyöryhmä ehdottaa jatkotyön käynnistämistä opetusmetsien toimintamallin kehittämiseksi tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi ottaen huomioon mm. metsäalan koulutuksen työvoima- ja osaamistarpeet, ammatillista koulutusta ja ammattikorkeakouluja koskevat säännökset sekä luovutuslain ja Metsähallituslain säännökset. Uuden mallin lähtökohta tulisi olla sellainen, että se ei heikennä metsäopetuksen järjestämisen ja kehittämisen edellytyksiä ja että opetusmetsien käyttö voidaan turvata.

Uusi opetusmetsämalli tulisi valmistella liiketaloudellisin perustein määritettävän opetusmetsien käyttöoikeuden hinnoittelun pohjalta, mikä on luovutuslain selkeä pääperiaate. Metsäopetuksen järjestäminen ei ole sellainen luovutuslain edellyttämä erityisen painava syy, jonka perusteella luovutuslain pääperiaatteesta olisi mahdollista poiketa.

Liiketaloudellisen hinnoittelun noudattamista uudessa opetusmetsämallissa edellyttää myös Metsähallituslain 5 §, jonka perusteluiden mukaan opetusmetsät luetaan sellaiseksi yhteiskunnalliseksi velvoitteeksi, joista aiheutuva taloudellinen rasitus korvattaisiin talousarvioon otettavalla määrärahalla. Perusteluiden mukaan tarkoituksena on, että korvauksessa käytettävä määräraha kattaisi kaiken sen haitan, joka velvoitteiden täyttämisestä Metsähallituksen liiketoiminnalle aiheutuu. Vastaavaan menettelyyn on jo siirrytty muiden laissa säädettyjen velvoitteiden, kuten tutkimuksen ja maanpuolustuksen osalta ja käytäntöä on tarkoitus jatkaa myös Metsähallituksen organisaatiota uudistettaessa. Korvauksen käytännön toteutustapa tulee ratkaista osana uuden toimintamallin kehittämistä.

Liiketaloudellisesti määritetty vuokra tai muu vastike poistaa myös lopullisesti mahdollisen tulkintaongelman, joka liittyy vastikkeettomaan opetusmetsien käyttöön mahdollisena valtion tukena.

Työryhmän kanta on, että opetusmetsien käytöstä aiheutuva taloudellinen rasite tulee korvata Metsähallitukselle siten, että koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen metsäopetuksen järjestämisedellytykset eivät toimintamallin muutoksen seurauksena heikkene. Korvauksen käytännön toteutustapa tulee ratkaista osana uuden toimintamallin kehittämistä.

Työryhmä näkemyksen mukaan toimintamallin kehittämisessä tulisi noudattaa seuraavia yleisiä periaatteita:

- työelämän osaamistarpeiden ja työvoimatarpeiden mukaisten koulutusedellytysten ja oppimisympäristöjen turvaaminen metsäopetuksessa
- järjestelmän läpinäkyvyys
- yhdenvertaisuus organisaatiomallista riippumatta
- opetusmetsien taloudellisen merkityksen huomioon ottaminen koulutuksen järjestämisedellytysten kannalta
- eri koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Muiden jatkotyössä noudatettavien linjausten tekemiseen tai erilaisten vaihtoehtojen opetusmetsämallien kehittämiseen ja niiden vaikutusten vertailuun ei opetusmetsätyöryhmällä ollut käytettävissä olleen määrärajan puitteissa mahdollisuuksia. Jatkotyössä tulisi tarkastella nykyisen tyyppisen opetusmetsien hyödyntämisen lisäksi myös mahdollisia muita uusia tapoja metsäopetuksen tarpeiden mukaisen maastossa tapahtuvan harjoittelun järjestämiseksi. Kuulemistilaisuudessa esille tuotu vaihtuvan harjoittelukohteiden varannon toimintamalli on yksi mahdollinen uusi toimintamalli, jonka sisällyttämistä uuteen opetusmetsämalliin tulisi tarkemmin harkita.

Opetusmetsämallin kehittämisen jatkotyössä tulisi selvittää metsäalan koulutusta järjestävien ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen opetusmetsätarpeet ja selvittää keinot opetusmetsien käytön ja saatavuuden varmistamiseksi eri vaihtoehdoissa. Opetusmetsämallin uudistaminen voi mahdollistaa myös uusien opetusmetsien hankkimisen niille oppilaitoksille, joilla tällä hetkellä on tarpeeseen nähden liian vähän opetusmetsiä. Menettelyn tarvetta ja mahdollisuutta tulisi arvioida myös Metsähallituslain uudistamisen yhteydessä.

Olennainen uuden opetusmetsämallin kehittämisen reunaehto on, ettei opetuksen järjestäjien ja ammattikorkeakoulujen rahoituksellista asemaa toimintamallin muutokseen liittyen heikennetä. Käynnistettävässä jatkotyössä tulee kuvata tapa, jolla tähän päästään hallinnollisesti tehokkaalla tavalla.

Työryhmän asettaminen

Opetusmetsätyöryhmä ehdottaa opetus- ja kulttuuriministeriön johtaman valmisteluryhmän perustamista opetusmetsien uuden toimintamallin ja siihen liittyvien kysymysten tarkempaa selvittämistä varten. Työryhmään kutsuttaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi asianosaiset tahot, kuten Opetushallitus, oppilaitokset, Metsähallitus, maa- ja metsätalousministeriö ja valtiovarainministeriö.

Asetettavan työryhmän tehtävänä olisi ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käynnissä olevan rakenteellisen kehittämisen tavoitteisiin liittyen 31.3.2013 mennessä:

- määritellä koulutuksen järjestäjäkohtaiset ja ammattikorkeakoulukohtaiset opetusmetsätarpeet
- selvittää, onko löydettävissä nykyistä parempia vaihtoehtoisia malleja opetusmetsien käytön turvaamiselle hallinnollisesti mahdollisimman keveällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- laatia uusi opetusmetsämalli, joka parhaiten turvaa oppimisympäristöt metsäopetuksessa ja on yhteensopiva voimassa olevan lainsäädännön ja periaatepäätösten kanssa

- laatia esitettävään opetusmetsämalliin sisältyvä rahoitusmalli, joka on koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja Metsähallituksen näkökulmasta tarkoituksenmukainen ja valtion budjettitalouden näkökulmasta läpinäkyvä
- laatia luonnokset osapuolten velvoitteet ja oikeudet määrittelevistä käyttöoikeussopimuksista ja muista tarvittavista sopimuksista
- määritellä esitettävän opetusmetsämallin vaikutukset valtion talousarvioon.

Asetettavan työryhmän työn tulokset pyritäisiin ottamaan käyttöön mahdollisimman nopeasti osapuolten yhteisen sopimuksen perusteella, tai viimeistään nykyisten sopimusten päättyessä. Uuden opetusmetsämallin käyttöönotto olisi luontevaa kytkeä yhteen ammatillisen opetuksen ja ammattikorkeakoululaitoksen rakenteellisen uudistamisen kanssa.

Liitteet

Liite 1: Opetusmetsien perustiedot (taulukko)

Liite 2: Metsäntutkimuslaitoksen puitesopimus

Liite 1. Opetusmetsien perustiedot

Oppilaitos, jolla käyttöoikeudella Metsähallitukselta	Pinta-ala ha	Hakkuu- suunnite m3	Toteutuneet hakkuut m3	Suunnitelma voimassa	Omistus	Sopimus voimassa	Muu yhteistyö
HAMK, Hämeen ammattikorkeakoulu/ HAMK, Hämeen ammatti-instituutti					Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayht. HAKKY	31.12.2020	
Evo	1723	4 400	6 900	2 015	Monipuolinen metsäopetus		
Mustiala	650	3 310	2 850	2 017	Maatilatalous		
Länsirannikon koulutus Oy WINNOVA Kullaa	698	2 400	1 600	2 013	Länsirannikon koulutus Oy WINNOVA, sop edelt. kanssa Metsäalan perustutkinto	31.12.2021	
Yrkeshögskolan Novia Raasepori	987	2 500	2 300	2 015	AB Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi Metsäopetusta	31.12.2028	
Tampereen ammattiopisto Kuru	1200	3 461	3 000	2 014	Tampereen kaupunki Metsuri/Metsäkoneenkuljettaja	31.12.2020	XXXXX
Etelä-Savon ammattiopisto Mikkelin ammattiopisto/Metsäkoulu Mikkelin Mikkelin ammattiopisto/Otavan koulutusta	239 897	841 5 290	650 3 370	2 008 2 008	Etelä-Savon koulutus OY Metsäkoneenkuljettaja	31.12.2018	XXXXX
Mikkelin ammattikorkeakoulu Nikkari	1547	5 887	5 970	uusi tulossa	Mikkelin ammattikorkeakoulu Oy Metsätalousinsinööri amk	17.6.2021	
Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto SAMII Savonlinna	170	1 813	100		Itä-Savon koulutuskuntayhtymä Metsäalan perustutkinto	31.12.2018	XXXXX
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Kotka	543	3 832	2 720	2004, uusi tulossa	Ammatikorkeakoulu Oy (kunnat) Metsätalousinsinööri amk, loppumassa?	31.7.2021	
Harjun oppimiskeskus Virolahti	633	3 152	3 070	2 021	Harjun oppimiskeskus Oy, useita omistajia Ei metsäopetusta	31.7.2021	
Pohjois-Karjalan ammattiopisto Valtimo	1234	2 500	2 000	2010, uusi tulossa	Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Metsäalan tutkintoja	31.12.2018	XXXXX
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu Joensuu	343	2 773	0	2 017	Joensuu kaupunki Metsätalousinsinööri amk	17.1.2027	
Savon ammatti- ja aikuisopisto Sulijärvi	148	1 144	890	2 019	Savon koulutuskuntayhtymä Metsäalan perustutkinto	6.5.2022	XXXXX

Liite 1. Opetusmetsien perustiedot

Oppilaitos, jolla käyttöoikeudella	Pinta-ala ha	Hakkuu- suunnite m3	Toteutuneet hakkuut m3	Suunnitelma voimassa	Omistus	Sopimus voimassa	Muu yhteistyö
Metsähallitukselta							
Jämsän ammattiopisto	957	2 566	2 400	2 015	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	31.12.2020	xxxxx
Jämsänkoski					Metsäkoneasentaja/kuljettaja		
Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus	686	2 360	1 900	2008, uusi tulossa	Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	31.12.2020	
luonnonvara- ja ympäristöala, Saarijärvi					bioenergia		
Seinäjoen Ammattikorkeakoulu,	831	3 756	4 000	2 012	Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	31.12.2021	
metsäalan yksikkö, Ähtäri Tuomariemi					Metsäalan tukintoja		
Yrkesakademien i Österbotten	587	2 273	1 000	2 006	Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur	19.12.2021	
Korsholm					Metsäalan perustukinto		
Ruukin maaseutuopisto	138	265		2 002	Raahen koulutuskuntayhtymä	31.8.2021	
					Ei metsäopetusta		
Oulun seudun ammattiopisto					Oulun seudun koulutuskuntayhtymä		
Taivalkosken metsäoppilaitos	1600	2 300	2 000	2 013	Metsäkoneenkuljettaja	21.1.2021	xxxxx
Muhos, Koivikko	743	795	550	2 000	Metsäalan perustukinto	21.1.2021	
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	130	218		2 004	Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	21.1.2021	
Oulu, Vallinkorva					Ei metsäopetusta		
Lapin ammattiopisto					Rovaniemen koulutuskuntayhtymä		xxxxx
Rovaniemi, Hirvas	3072	3 470	1 640	2 012	Metsätalousinsinööri amk	31.12.2018	
Rovaniemi, Korkalo	636	1 260	160	2 012		31.12.2018	
Kitilä, Pakatti	1015	1 475	10	2 012		31.12.2018	
Sodankylän ammatti-instituutti	1502	916	595	2 011	Metsuri, metsäkonekulj+asentaja	toistaiseksi	
Itä-Lapin ammattiopisto	255	225	440	2 014	Kemijärven kaupunki	31.12.2018	xxxxx
					Metsäalan perustukinto		
Saamelaisalueen koulutuskeskus	359				Oma johtokunta	Ei ole	
Inari					Ei metsäopetusta		
Yhteensä	23523	65182	50115				yht 69 500

4909 / 642 / 2007

**METSÄHALLITUKSEN JA
METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN
MAANKÄYTÖN JA YHTEISTOIMINNAN
PUITESOPIMUS
21.11.2007**

1 Sopimuksen kohde ja sisältö

Tässä sopimuksessa sovitaan Metsähallituksen hallinnassa olevien sekä Metsäntutkimuslaitokselta 1.1.2008 Metsähallituksen hallintaan siirrettävien, muiden maa- ja vesialueiden, luonnonsuojelualueiden, rakennelmien ja rakennusten sekä niihin liittyvien järjestelmien käytön periaatteista, kiinteistöihin liittyvästä puhevallasta, oikeuksista ja korvauksista. Lisäksi sopimuksessa sovitaan Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen tähän liittyvästä keskinäisestä yhteistyöstä, tutkimusta palvelevasta organisoitumisesta sekä voimavarojen ja tietoaaineistojen käytöstä. Sopimuksessa määritellään ne korvausperusteet ja korvaukset sekä tehtävät, joita Metsähallitukselle aiheutuu alueiden käytöstä metsäntutkimuksen tarpeisiin.

Tämä sopimus koskee sitä osaa Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevaa kiinteistöomaisuutta, joka tullaan siirtämään Metsähallituksen hallintaan sekä sitä kiinteistöomaisuutta, joka jo on tai tulee olemaan Metsähallituksen hallinnassa ja Metsäntutkimuslaitoksen käytössä. Alueita on suojelu-, tutkimus- ja talouskäytössä.

2 Sopimusosapuolet

Tämän sopimuksen osapuolet ovat Metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitos.

3 Sopimuksen tausta, tavoitteet ja määritelmät

3.1 Tausta

Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa on ollut luonnonsuojelualueita ja tutkimustarkoituksiin varattuja valtion alueita, rakennuksia ja rakennelmia, joihin pitkäjänteinen tutkimus ja tutkimustiedon välitys, sekä tutkimustarpeita ennakoiava metsienkäsittely on keskitetty. Pääosa Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta siirtyy talouspoliittisen ministerivaliokunnan 16.11.2005 linjauksen mukaisesti Metsähallituksen hallintaan.

Metsähallitus ottaa toiminnassaan yhteiskunnallisen velvoitteensa mukaisesti (Metsähallituslaki 1378/2004) tutkimuksen tarpeet huomioon.

3.2 Tavoitteet

Tämän sopimuksen tavoitteena on Metsähallituksen hallinnassa olevilla ja hallintaan tulevilla alueilla tutkimusmahdollisuuksien edistäminen, koe-toiminnan varmistaminen sekä tutkimustoiminnan taloudellinen ja tehokas toteuttaminen.

Sopimuksella pyritään metsäntutkimuksen sallimissa rajoissa molemmipuolisten etujen huomioon ottamiseen niillä Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla, joita Metsäntutkimuslaitos käyttää. Sopimuksella pyritään myös siihen, että sopijapuolet ovat hyvin selvillä yhteistoimintaan vaikuttavista toisen sopijapuolen suunnitelmista ja toimenpiteistä sekä yhteistointa koskevista säädöksistä ja määräyksistä.

3.3 Määritelmät

Tutkimus

Tässä sopimuksessa tutkimuksella tarkoitetaan laissa tai asetuksessa Metsäntutkimuslaitoksesta määritettyjä Metsäntutkimuslaitoksen tai sen kautta tutkimustiedon tuottamiseen ja välittämiseen liittyviä toimintoja, muita lakisääteisiä tehtäviä sekä Metsäntutkimuslaitoksen muuhun toimintaan kuuluvia tehtäviä ja toimeksiantoja.

Tutkimusmetsä

Tutkimusmetsä on tutkimuksen kannalta toiminnallinen aluekokonaisuus, joka voi muodostua yhdestä tai useammasta palstasta. Tutkimusmetsän ensisijaisena tehtävänä on palvella tutkimuksen tarpeita. Tutkimusmetsissä toimitaan Metsäntutkimuslaitoksen määrittelemällä tavalla. Metsäntutkimuslaitos hyväksyy alueella toteutettavat toimenpiteet. Tutkimusmetsät muodostavat Metsähallituksen luokituksessa oman maankäyttöluokan. Tutkimusmetsä on sopimuskohteena toistaiseksi voimassa oleva ja sen tutkimuskäytöstä päättää ja sopii Metsäntutkimuslaitos. Tutkimusmetsässä voi olla Metsäntutkimuslaitoksen omistuksessa tutkimuksen tarpeisiin liittyviä rakennuksia tai rakennelmia. Tutkimusmetsien tilaluettelo ja kartat ovat liitteessä 1.

Koealue

Koealue on Metsähallituksen hallitsemille maille, muualle kuin tutkimusmetsiin, tutkimusta varten varattu ja rajattu alue, jossa muuta maankäyttöä on rajoitettu tutkimuksen keston ajan.

Kustakin koealueesta tehdään tämän sopimuksen mukaisesti Metsähallituksen kanssa koealueen käyttöoikeussopimus. Tämän sopimuksen voimaan astuessa koekisterissä olevat kokeet kuuluvat ilman eri käyttöoikeussopimusta tämän sopimuksen piiriin.

Geenireservimetsät

Geenireservimetsä on erityisesti geenivarojen säilyttämistä varten varattu alue, jossa geenivaroja suojellaan niiden alkuperäisellä kasvupaikalla. Geenireservimetsä uudistetaan aina metsikön omalla alkuperällä ja se hoidetaan normaalin hyvän metsänhoidon mukaisesti, sisältäen puunkorjuun siten, että metsikössä säilyy runsaasti geneettistä muuntelua.

Muut tutkimuskohteet

Metsäntutkimuslaitos voi tehdä talousmetsissä ilman eri korvausta lyhytaikaisia maastokokeita, ottaa näytteitä sekä tehdä seurantatutkimuksia ja kävijäseurantoja. Näistä sovitaan Metsähallituksen kanssa etukäteen. Koska nämä eivät vaikuta Metsähallituksen toimintaan, niitä ei merkitä koerekisteriin.

Luonnonsuojelualue

Lailla tai asetuksella perustetut luonnonsuojelualueet on tarkoitettu myös tutkimustoimintaan. Lakisääteisillä luonnonsuojelualueilla tarvitaan tutkimusta varten mm. tutkimus-, näytteenotto- ja liikkumislupia. Luvat haetaan Metsähallitukselta.

Opetusmetsä

Opetusmetsä on oppilaitoksen käyttöoikeussopimuksella opetuskäyttöön saama alue. Opetusmetsää koskevat Metsäntutkimuslaitoksen ja oppilaitoksen käyttöoikeussopimukset jatkuvat sopimuskauden loppuun. Jos opetusmetsästatus muuttuu nykyisestä, kohteella sovelletaan koalueet -kohdan toimintaperiaatetta.

4 Oikeudet ja velvollisuudet

4.1 Puhevalta tutkimusmetsissä

Metsähallitus käyttää tässä sopimuksessa tarkoitetuilla alueilla valtionmaan haltijalle kuuluvaa puhevaltaa sekä vastaa siihen liittyvistä velvoitteista. Metsähallitus vastaa alueiden omistukseen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista, kaavoituksesta, vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja muusta vastaavasta maankäytöstä. Tutkimusmetsissä Metsähallitus ei kuitenkaan käytä maanomistajan puhevaltaa vastoin Metsäntutkimuslaitoksen kantaa.

Tähän puhevaltaan liittyvä sopimus ei rajoita kummankaan oikeutta muuhun omaan edunvalvontaan. Osapuolet tiedottavat toisilleen edunvalvontaan liittyvistä kannanotoista ja lausunnoista.

4.2 Koealueet

Metsäntutkimuslaitoksen käytössä Metsähallituksen mailla sekä talousmetsissä että luonnonsuojelualueilla olevat sekä siirron yhteydessä tutkimusmetsien ulkopuolelle jäävät tutkimusta varten rajatut alueet säilyvät koealueina tutkimuksen keston ajan.

Metsäntutkimuslaitoksella on mahdollisuus edelleen perustaa koealueita, kun se ei kohtuuttomasti estä muiden maankäyttötavoitteiden toteutumista eikä vaaranna alueiden suojelutavoitteiden saavuttamista. Luonnonsuojelualueiden koealueiden perustamissopimuksia tehtäessä otetaan huomioon Luontopalvelujen viranomaisvaltuudet ja velvollisuudet. Uudesta koealueesta tehdään aina erillinen sopimus.

Koealueilla Metsähallitus tarvittaessa pyytää ja ottaa huomioon Metsäntutkimuslaitoksen kannanoton ennen kuin se käyttää maanomistajan puhevaltaa.

Metsähallitus ottaa huomioon suunnittelussaan koealueiden tutkimukselliset tarpeet. Kokeilla tehtävät toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan kunkin kokeen vastuututkijan ohjauksessa ja esityksestä. Kokeen ympärillä tehtävät toimenpiteet tehdään tarvittaessa kokeen käsittelyn yhteydessä, jotta koeolosuhteita ei vaaranneta.

4.3 Tutkimusmetsien hoito

Metsähallitus hoitaa ja käyttää tutkimusmetsiä Metsäntutkimuslaitoksen ohjauksen mukaisesti siten, että metsäntutkimuksen toimintamahdollisuudet eivät heikenny tai vaarannu. Suojelualueilla toimitaan niiden perustamissäädösten sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaan. Lisäksi Metsähallitus vastaa mahdollisuuksiensa mukaan alueiden luonnonsuojelusta ja virkistyskäytöstä.

Metsähallitus hoitaa geenireservimetsiä Metsäntutkimuslaitoksen ohjeiden mukaan.

4.4 Rakennukset ja rakenteet

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus tutkimusmetsissä ja koealueilla ilman eri korvausta omistaa, hallita ja rakentaa rakennelmia ja rakennuksia sekä tehdä tutkimuksen vaatimia toimenpiteitä. Rakentamisesta ja erikoistoi-
menpiteistä ilmoitetaan Metsähallitukselle. Näihin liittyvistä velvoitteista, luvista, kiinteistöveroista ym. vastaa Metsäntutkimuslaitos. Suojelualueilla em. toimenpiteet ovat luvanvaraisia ja niistä sovitaan erikseen.

4.5 Merkitseminen

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus merkitä sopimuskohteet tarvittaessa omin rajamerkein ja tunnuksin. Metsäntutkimuslaitoksella on tutkimusmetsissä oikeus tarvittaessa kustannuksellaan rajoittaa kulkua puomein tai tauluin. Tämä ei kuitenkaan saa estää Metsähallituksen toimintaa alueella. Metsäntutkimuslaitoksen on tuotava Metsähallituksen tietoon koealojen sijainti niin, että ne ovat yksiselitteisesti paikannettavissa.

4.6 Sopimukset kolmannelle

Metsäntutkimuslaitos on tehnyt käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia, jotka koskevat Metsähallitukselle siirrettyä omaisuutta tai oikeutta. Metsähallitus tekee sopimukset lakien ja Metsähallituksen yleisten periaatteiden mukaan. Tutkimuksen edellyttämät tarpeet otetaan huomioon, kun tutkimusmetsiin tehdään sopimuksia tai myönnetään lupia (mm. metsästys- ja kalastusluvut).

4.7 Tutkimukseen liittyvät muut oikeudet

Metsäntutkimuslaitos toimii käytössään olevan Metsähallituksen kiinteistövarallisuuden osalta vuokralaisen asemassa. Metsäntutkimuslaitoksen toimintatarpeet määräävät ensisijaisesti alueiden ja kohteiden käytön.

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus tehdä tutkimuskohteilla tutkimuksen tarvitsemat toimenpiteet sekä ottaa tutkimusmetsistä ja koealueilta puutavaraa, soraa ja muuta maa-ainesta Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuskäyttöön korvauksetta. Näistä raportoidaan Metsähallitukselle. Tämä oikeus ei koske suojelualueita. Laajemmasta, maa-aineslain mukaista lupaa vaativasta maa-ainesten oston on sovittava erikseen ja siitä Metsähallitus perii erikseen sovittavan korvauksen.

Metsäntutkimuslaitoksella on tämän sopimuksen nojalla oikeus käyttää ilman eri korvausta Metsähallituksen tiestöä ja reittejä sekä liikkua moottoriajoneuvolla tutkimuksen tehtävissä Metsähallituksen alueilla. Maasto- liikenne luonnonsuojelualueilla edellyttää erillistä lupaa.

4.8 Yhteistyöverkostot

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus liittää tutkimusmetsiä kansalliseen ja kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön, tutkimustiedonvälitykseen tai geenivarojen säilyttämiseen liittyviin verkostoihin sekä käyttää ja välittää tässä tarkoituksessa sopimuskohteisiin liittyvää tietoa.

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus muodostaa tutkimusmetsä- ja koealueille tutkimusyhteistyöryhmiä, joiden toimintaoikeudet muodostuvat Metsäntutkimuslaitoksen oikeuksista.

Metsäntutkimuslaitoksella ei kuitenkaan ole oikeutta luovuttaa kolmannelle osapuolelle ilman Metsähallituksen suostumusta Metsähallituksen keräämiä ja ylläpitämiä metsikkökuviotietoja muualta kuin tutkimusmetsistä. Koealueiden tietojen luovuttaminen sovitaan kunkin koealueenkäyttöoikeussopimuksen yhteydessä.

Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen välisten yhteistutkimushankkeiden toimintatavat sovitaan kunkin hankkeen yhteistutkimussopimuksessa.

5 Vastuut

Metsähallitus vastaa kokeille, koetoiminnalle tai Metsäntutkimuslaitoksen kohteille itse tai urakoitsijoidensa aiheuttamista vahingoista. Mikäli Metsäntutkimuslaitoksen koe joudutaan Metsähallituksesta johtuvan syyn vuoksi keskeyttämään ennen käyttöoikeussopimuksessa määriteltyä määräajan päättymistä Metsähallitus korvaa tutkimukselle aiheutuneen vahingon.

Metsäntutkimuslaitos vastaa jätelakiin, ympäristövahinkolakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin ja niihin verrattavaan lainsäädäntöön perustuvista maksuista ja velvoitteista siltä osin kuin ne ovat aiheutuneet Metsäntutkimuslaitoksen toiminnasta.

Metsäntutkimuslaitos vastaa muusta kuin tämän sopimuksen mukaisesta Metsähallituksen mailla tapahtuvasta toiminnastaan Metsähallitukselle ja tästä toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvista vahingoista.

Tällä sopimuksella määritellyillä kohteilla toimitaan metsälain(1093/1996) 6§:n pohjalta. *Tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä saadaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla.* Tutkimusmetsiä eivät koske metsäsertifiointien velvoitteet. Sopimusalueilla voidaan poiketa Metsähallituksen ympäristö- ja laatuohjeistosta. Näissä tapauksissa Metsähallitus voi tehdä tarvittaessa kustannuksellaan erillisen ympäristönäkökohtakartoituksen.

6 Hoidon ja käytön toteuttaminen

6.1 Tietojärjestelmät

Metsähallitus muokkaa suunnittelu- ja paikkatietojärjestelmänsä Metsäntutkimuslaitoksen ja tutkimustoiminnan tarpeet huomioonottavaksi vuoden 2008 loppuun mennessä ja sen jälkeen ylläpitää järjestelmää. Metsähallitus ylläpitää alueidensa kartta- ja luonnonvaratietoja, jotka ovat Metsäntutkimuslaitoksen käytössä korvauksetta. Metsähallitus järjestää Metsäntutkimuslaitokselle käyttömahdollisuuden Metsähallituksen kuviotietoineistoon siten, että kokeiden hoito ja päätöksenteko voi tapahtua tehokkaasti ja kuviotietoja voidaan etsiä kaikilta Metsähallituksen alueilta. Metsäntutkimuslaitos tekee tarvittavat muutokset koerekisteriinsä ja ylläpitää koalueiden tiedot sijaintitietoineen koerekisterissä. Metsähallitus saa soveltuvien osien koerekisterin tiedot korvauksetta käyttöönsä. Metsähallitus päivittää koerekisteritiedot omaan järjestelmäänsä.

Mikäli Metsäntutkimuslaitos tarvitsee yhteisesti hyväksytyn tietojärjestelmän ylläpidosta poikkeavia toimintoja vastaa Metsäntutkimuslaitos siltä osin järjestelmien kehittämis-, käyttö- ylläpito- ja päivityskustannuksista.

6.2 Tutkimusmetsien hoidon ja käytön suunnittelu

Metsäntutkimuslaitos määrittelee tutkimusmetsiä koskevat hoidon ja käytön yleiset tavoitteet ja laatii tutkimusmetsien metsänhoito-ohjeet. Näiden pohjalta Metsäntutkimuslaitos määrittelee tutkimusmetsäkohtaisesti tavoitemetsän. Nämä tavoitteet huomioiden Metsäntutkimuslaitos laatii Etelä-Suomessa 10-vuotiskausiksi ja Pohjois-Suomessa 20-vuotiskausiksi tutkimusmetsäkohtaiset metsäsuunnitelmat. Suunnittelun pohjana on toimenpiteiden yhteydessä Metsähallituksen ylläpitämä tutkimuksen tarpeet täyttävä ja kasvumalleilla päivitetty kuviotieto. Tutkimusmetsien suunnitelma-asiakirjat laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa Metsähallituksen luonnonvaratietojärjestelmästä saatavien yhteenvetotaulukoiden, karttojen ja suunnittelulaskelmien tulosten pohjalta. Metsäsuunnittelulaskelmat tehdään Metsähallituksessa niin, että Metsäntutkimuslaitoksen asettamat tavoitteet toteutuvat. Metsäsuunnittelussa tarvittavat kaikki luonnonvaratiedot säilytetään Metsähallituksen suunnittelujärjestelmässä.

6.3 Tutkimusmetsien operatiivinen suunnittelu

Metsäntutkimuslaitos ohjaa tutkimuslähtökohdat huomioiden tutkimusmetsissä tapahtuvaa metsän käsittelyä määrittelemällä käsittelykohteet, niiden laadun ja laajuuden yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Tämä operatiivinen suunnittelu ja ohjaus tukeutuvat Metsähallituksen tutkimusmetsiä koskeviin ja ylläpitämiin järjestelmiin ja paikkatietoihin. Metsähallitus vastaa tutkimusmetsien metsänhoidon ja puunkorjuun käytännön toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Tutkimusmetsien operatiivinen suunnittelu tapahtuu vuosisuunnittelutasolla, jota toteutusjaksolla tarkennetaan vielä kulloisetkin tutkimustarpeet huomioiden. Operatiivisessa suunnittelussa pyritään siihen, että kuviot, jotka sijaitsevat kokeen lähetyvillä, käsitellään kokeiden kanssa samassa yhteydessä. Kokeista vapaiden kuvioiden käsittely toteutetaan tutkimusmetsäsuunnitelman tavoitteiden mukaisesti huomioiden mahdolliset tulevat tutkimustarpeet.

Hakkuiden ja metsänhoitotöiden toteutustiedot sijaintitietoineen sekä kuvion inventointitietojen päivityksessä vanhat tiedot säilytetään historiatietona Metsähallituksen tietojärjestelmissä. Metsähallituksen suunnittelijat inventoivat käsitellyt kuviot Metsäntutkimuslaitoksen inventointiohjeen mukaisesti ja tallentavat inventointitiedot sijaintitietoineen Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään, jossa ne ovat Metsäntutkimuslaitoksen käytössä.

7 Tutkimuskäytön korvaus ja tehtävät

7.1 Pinta-alaakohtainen korvaus

Metsähallitus saa kaikki tutkimusmetsistä ja koealueilta muodostuvat tulot. Metsäntutkimuslaitos maksaa alueista pinta-alaakohtaista korvausta.

Korvauksen määräytymisen perusteena on Metsähallituslain 5§:n (1378/2004) mukaiset Metsähallituksen velvoitteet ja Metsäntutkimuslaitoksen toiminnasta aiheutuneet tuoton menetykset sekä normaalia kalliimpi metsien hoito sekä puunkorjuu.

Korvaus perustuu 31500 ha:n tutkimusmetsäpinta-alaan ja 9000 ha:n koealuepinta-alaan sekä 75500 m³ vuotuisen hakkuusuunnitteen alenemiseen 22500 m³:llä. Lisäksi korvauksen määrään vaikuttavat korkeammat metsänhoitokustannukset (+50 %) sekä korkeammat puunkorjuukustannukset (+10 %).

Korvaus on edellä esitetyillä perusteilla keskimäärin 23 €/ha/vuosi. Alueiden laajentuessa tai supistuessa tarkistetaan kokonaiskorvauksen määrää edellä mainitulla keskimääräisellä hehtaarihinnalla vastaamaan muuttunutta pinta-alaa.

Korvauksen taso tarkistetaan, kun alueiden tutkimusmetsäsuunnitelmat on uusittu, viimeistään vuoteen 2010 mennessä. Sen jälkeen korvaus tarkistetaan tarvittaessa.

Muusta, kuin tämän sopimuksen mukaisen tutkimustoiminnan maa- ja vesialueiden ja rakennusten käytöstä peritään erikseen sovittava vuokra.

Tutkimusmetsien ulkopuoliset geenireservimetsät eivät kuulu korvauksen piiriin. Korvaus ei myöskään koske julkisten hallintotehtävien hallintaan kuuluvia alueita.

7.2 Korvaukseen kuuluvat tehtävät

Yleisenä periaatteena Metsäntutkimuslaitos vastaa kaikesta tutkimukseen liittyvästä työstä ja Metsähallitus kaikesta metsänhoitoon, puunkorjuuseen, kuljetukseen ja kauppaan sekä kiinteistöjen hallintaan liittyvistä tehtävistä. Samat periaatteet koskevat tutkimusmetsiä, koealueita, muita tutkimuskohteita sekä geenireservimetsiä. Periaatteet eivät koske opetusmetsiä, joissa toimenpiteistä vastaa oppilaitos.

Käyttökorvaukseen sisältyvänä Metsähallituksen tehtäviin kuuluvat tutkimustoiminnan edellyttämällä tavalla kaikki metsänhoitotyöt mm. raivaus, muokkaus, viljely, taimikonhoito, lannoitus, ojitus, pystykarsinta ja heiniminen sekä puunkorjuutyöt mm. harvennushakkuu, uudistushakkuu ja energiapuun korjuu (kantojen nosto ja latvusmassan poisto). Lisäksi korvaukseen sisältyy tienrakennus ja -ylläpito sekä lumen auraus, puun kuljetukset, puun myynti, kiinteistöjen hallinto, kuviotiedon päivitys ja paikkatiedon ja paikkatietojärjestelmän ylläpito (luku 6.1) sekä metsäsuunnittelu (luku 6.2) yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen kanssa.

Metsähallituksen tehtäviin kuuluvat lisäksi kaikki alueisiin liittyvät vuokraukset, sopimukset, myynnit sekä sellaiset virkistysreitit ja rakenteet, joilla on pääosin vain yleistä virkistyskäyttöä.

Metsäntutkimuslaitos vastaa omalla kustannuksellaan kokeiden suunnittelusta, sijoittamisesta, rajaamisesta, merkitsemisestä, aitaamisesta, mittaamisesta, näytteenotosta ja – analysoinnista sekä tulosten laskennasta ja julkaisemisesta. Lisäksi Metsäntutkimuslaitos vastaa tutkimuksen viestinnästä sekä tutkimusviestintään liittyvien polkujen, -alueiden ja -rakenteiden rakentamisesta ja ylläpidosta. Metsäntutkimuslaitos vastaa lisäksi erityisistä tutkimuksellisista toimenpiteistä, varusteista ja materiaa-

leista mm. erikoistaimet, -kemikaalit tai -suojat. Metsäntutkimuslaitos vastaa myös kokeen käsittelyyn liittyvästä tutkimuksellisesta työnohjauksesta.

Metsäntutkimuslaitos vastaa lisäksi kaikista jatkuvassa testaustarhakäytössä olevien testaustarhojen sekä geenivarakokoelmien toimenpiteistä ja kustannuksista.

8 Alueiden hallinnan ja vuokraoikeuden siirto

Metsäntutkimuslaitos ei voi siirtää tähän sopimukseen liittyvää oikeutta kolmannelle ilman Metsähallituksen kirjallista suostumusta.

Metsähallitus ei voi luovuttaa tutkimusmetsiä tai niiden osia toiselle, vuokrata tai tehdä muita vastaavia sitoumuksia tai antaa käyttöoikeuksia ilman Metsäntutkimuslaitoksen kirjallista suostumusta. Tämä ei koske viranomaispäätöksinä annettuja metsästyks- ja kalastusvuokrasopimuksia ja -lupia. Metsähallitus ei saa ryhtyä muuhunkaan sellaiseen toimenpiteeseen, mikä estäisi alueiden käytön tämän sopimuksen mukaisesti Metsäntutkimuslaitoksen tarpeisiin.

Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus hakea tämän sopimuksen oikeudet kiinteistöihin rasitteeksi.

9 Alueiden hankinta ja järjestely

Metsähallitus hankkii Metsäntutkimuslaitoksen suunnitelman mukaisesti Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön tarvittavia uusia alueita maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovittavien periaatteiden mukaisesti. Metsähallitus rahoittaa aluehankinnat omalla tulorahoituksellaan. Alueet tulevat Metsähallituksen hallintaan ja ne siirretään Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön tämän sopimuksen periaatteiden mukaisesti sekä liitetään Metsähallituksen tutkimuksen maankäyttöluokkaan.

Metsähallitus ja Metsäntutkimuslaitos voivat niin halutessaan järjestellä tutkimusmetsien sijaintia ja statusta yhteisellä sopimuksella.

10 Yhteistyöryhmä ja tiedonvälitys

Sopimusten toteutumista ohjaa sopimusosapuolten edustajista muodostettava yhteistyöryhmä ja toimintaa toteuttaa molemmille sopimusosapuolille nimetty organisaatio. Lisäksi voidaan asettaa alueellisia tai aihealueittaisia yhteistyöryhmiä.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on edesauttaa ja koordinoida keskinäistä yhteistyötä, koulutusta ja tutkimuksen sujuvaa toteutumista, yhtenäisten periaatteiden muodostumista, majoitus- ja tukiresurssien käyttöä sekä käsitellä toiminnan poikkeamat sekä muut sopimuksen toteutumiseen vaikuttavat seikat ja vastata niiden raportoinnista.

Metsähallitus raportoi Metsäntutkimuslaitokselle tässä sopimuksessa tarkoitetuilla kohteilla tekemistään suunnitelmista, toimenpiteistä, sopimuksista, inventoinneista ja vastaavista tähän sopimukseen tai tutkimustoimintaan vaikuttavista seikoista. Metsäntutkimuslaitos raportoi vastaavasti toimenpiteistään sopimuskohteilla.

11 Palvelujen osto

Metsäntutkimuslaitos voi ostaa tai vuokrata Metsähallituksen resurssien puitteissa tutkimusta avustavaa työvoimaa, työ- ja majoitustilaa sekä tutkimusta palvelevaa kalustoa Metsähallituksen sisällä käytettävään käypään hintaan.

12 Lainsäädäntömuutosten vaikutukset

Mikäli lainsäädännössä tapahtuu sellaisia muutoksia, joilla on vaikutusta sopimusosapuolien toiminta- tai vuokranmääräytymisperusteisiin, osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarvittavista muutoksista.

13 Erimielisyyksien ratkaiseminen

Mahdolliset epäselvyydet ja erimielisyydet ja korvausperiaatteet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti yhteistyöryhmissä puitesopimuksen ja mahdollisten kohdekohtaisten sopimusten pohjalta. Mikäli tämä ei onnistu, asia siirretään Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen johdon sovittavaksi. Viimekädessä sopimusta koskevat erimielisyydet ratkaistaan Vantaan käräjäoikeudessa.

14 Sopimuksen voimassaoloaika

Tutkimusmetsät ovat tämän sopimuksen perusteella voimassa toistaiseksi. Mikäli Metsäntutkimuslaitoksen käyttötarve alueeseen tai osaan siitä lakkaa, Metsäntutkimuslaitoksella on oikeus luopua sopimuksesta ilmoittamalla siitä kirjallisesti Metsähallitukselle kuusi (6) kuukautta aikaisemmin. Tällöin alue palautuu Metsähallituksen vapaaseen käyttöön ja sopimus tältä osin päättyy.

Koealueiden sopimukset tehdään määräaikaisiksi tutkimuksen kulloisenkin tarpeen mukaisesti erillisellä koealueen perustamissopimuksella. Tutkimustarpeen sitä edellyttäessä sopimusta jatketaan. Sopimuksen päätyttyä Metsäntutkimuslaitos saattaa alueen omien toimenpiteidensä osalta sellaiseen kuntoon, että se voidaan palauttaa Metsähallituksen käyttöön.

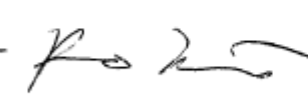
Tämä sopimus on voimassa allekirjoituksesta lukien toistaiseksi voimassa olevana siihen saakka kunnes osapuolet ovat tehneet uuden sopimuksen.

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Tällä sopimuksella korvataan Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen välillä 13.12.2005 allekirjoitettu yhteistyösopimus tutkimustoiminnasta sekä muut siihen liittyvät sopimukset.

Vantaa 21.11.2007

METSÄHALLITUS

	
Jyrki Kangas Pääjohtaja	Rauno Väisänen Luontopalvelujohtaja

METSÄNTUTKIMUSLAITOS

	
Hannu Raitio Ylijohtaja	Pasi Puttonen Tutkimusjohtaja

Liitteet: Tutkimusmetsien kartat

**MMM:n vuonna 2011 julkaisemat työryhmämuistiot
Arbetsgruppspromemorior publicerade av JSM år 2011**

- 2011:1 Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävän ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi
ISBN 978-952-453-624-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-625-7 (Verkkojulkaisu)
- 2011:2 Ehdotus kansalliseksi vieraslajistrategiaksi
ISBN 978-952-453-638-7 (Verkkojulkaisu)
- 2011:3, osa 1 Metsätilakoon ja rakenteen kehittäminen - Työryhmän kannanotot
ISBN 978-952-453-642-4 (Verkkojulkaisu) (koko julkaisu)
ISBN 978-952-453-643-1 (Verkkojulkaisu) (osa 1)
- 2011:3, osa 2 Metsätilakoon ja rakenteen kehittäminen - Työryhmän taustaselvitykset
ISBN 978-952-453-642-4 (Verkkojulkaisu) (koko julkaisu)
ISBN 978-952-453-644-8 (Verkkojulkaisu) (osa 2)
- 2011:4 Kasvinsuojeluaineiden kestävän käytön kansallinen toimintaohjelma
ISBN 978-952-453-647-9 (Painettu)
ISBN 978-952-453-648-6 (Verkkojulkaisu)
- 2011:5 Suomesta ravinteiden kierrätyksen mallimaa
ISBN 978-952-453-649-3 (Verkkojulkaisu)
- 2011:6 Metsäpuiden siementarvearviotyöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-651-6 (Painettu)
ISBN 978-952-453-652-3 (Verkkojulkaisu)
- 2011:7 Ilmakuvaus äkillisten metsätuhojen ja tulvien yhteydessä
ISBN 978-952-453-653-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-654-7 (Verkkojulkaisu)
- 2011:8 Alueellisen kalataloushallinnon kehittämistyöryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-671-4 (Painettu)
ISBN 978-952-453-672-1 (Verkkojulkaisu)
- 2011:9 Viljelijätukien rationalisointivaihtoehtoja selvittävän työryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-678-3 (Painettu)
ISBN 978-952-453-679-0 (Verkkojulkaisu)
- 2011:10 Kansallinen kalatiestrategia
ISBN 978-952-453-684-4 (Verkkojulkaisu)

